ŽIVENA

* Zábavno-poučný časopis. *
Orgán spolkov Živeny a Lipy

Ročník XVI.

Číslo 3.

Redaktorka:

Anna Škultéty.

Obsah:

	Strana
Timrava: **Všetko za národ.** (Pokračovanie.)	41
BESEDNICA: **Listy z Prahy.** Nađa	44
Blanka Fábry: **Keď smreky zašumia**	48
Elena Šoltésová: **Za Eliškou Machovou**	50
Eržika Mičátková: **Listy z Juhoslávie**	52
Z historie tanca	54
Zrnká. K. R.	56
Kronika	57
Ženské snahy	57
Literatúra	58
Domácnosť	58
Spolkové zprávy	59

Vydáva LIPA ľudový priemysel úč. spol. v Turčianskom Sv. Martine.

Nervové muky.

Človek nervózny je človek nešťastný. Každá maličkosť ho rozčuľuje, je stále nespokojný, nešťastný a závidí svojim šťastnejším bližným. Prečo ste ešte nervózny? Máme taký jednoduchý prostriedok posilniť nervy presne vymeranými a pečlive vybranými a vyzkúšanými dávkami nervy posilňujúcich solí tak ďaleko, že budete osvobodený od nervových záchvatov. No nemeškajte, lebo nervozita a nervové choroby môžu mať následky ťažké a komplikované.

„Neuralové pastilky" pri mnohých príležitostiach sa osvedčily ako znamenitý prípravok pre posilnenie nervov a nesklamaly ani v prípadoch veľmi vážnych. Zkúste **„Neuralové pastilky"**. Pokus Vám nespôsobí nijakých výdavkov a zaiste Vás presvedčí. Stačí napísať lístok s presne uvedenou adresou a ihneď dostanete na zkúšku väčšiu dávku **„Neuralových pastiliek"**, ako i veľmi cenný spis o príčinách a odstránení nervózy. Aby ste nezabudli, píšte ešte dnes. Preukážete sebe najväčšiu službu. **„Neuralové pastilky"** môžete dostať vo všetkých lekárniach, a keby náhodou neboly k dispozícii, lekárnik Vám ich veľmi ochotne obstará.

„Neuralové pastilky" sú výsledkom rozsiahlych pokusov a zkúseností osvedčených odborných lekárov a farmaceutov. Sú složené podľa najnovších výzkumov taj. radcu Bürgiho a poskytujú naozaj taký veľmi cenný a nezávadný prípravok, ktorý Vám určite pomôže. Píšte ešte dnes na hlavný sklad: Lekáreň u zlatého hada, Praha I., čís. 209.

Najnovšie vydanie slovenskej literatúry!

MIA,

komédia v troch dejstvách od známeho autora historického románu „Adama Šangalu" Jégé (dr. Ladislava Nádašiho).

Táto veselohra vyšla v Slovenskom divadelnom ochotníku ako sväzok 71. Za Kčs 4·80.

Obsah: Fabrikant Turecký postavil po niekoľkoročnom naliehaní a pri spolupráci svojho priateľa dr. Goroviča závodnú nemocnicu. Na miesto vedúceho lekára sa chce dostať silou-mocou mladý, oduševnený dr. Livoňský, aby mohol uskutočniť všetky svoje sociálno-zdravotnícke ideály. Pri jeho nezlomnej energii sa mu to i podarí, hoci si toho nikto neželá. S tou istou energiou sa však vlúdi do srdiečka dcéry dr. Goroviča, Mii. Konflikt, do ktorého sa vplieta trefne platonická pätnásťročná láska medzi ženou Tureckého Klaudiou a Gorovičom, smeruje k smiernemu riešeniu, ktoré príde, keď Livoňský je skutočnosťou vyliečený zo svojich prehnaných ideálov a vďačne odstúpi vedenie nemocnice dr. Gorovičovi, a ktorým môže byť iba zasnúbenie Mii s dr. Livoňským.

Figúrky tejto veselohry nie sú umele konštruované, išly sa celkom prirodzene.

Na základe restr. zákona prepustení štátni úradníci (zamestnanci)

hláste sa vo svojom vlastnom záujme k najvýnosnejšiemu vedľajšiemu zamestnaniu; po osvedčení stále príjmy.

I iných vrchných zástupcov (zástupkyne) prijmem.

Ponúkam i kontrolu hocijakých cenných papierov a lósov; treba zaslať Kčs 3·— v známkach za každý kus. Slosovací časopis Kčs 15·— ročne.

Inzertná a reklamná kancelária

J. Nevrtalová, Brno, Hutterova 3b.

7

DO SLOVENSKEJ RODINY

LEN

„ŽIVENA"

NAJLEPŠIA DESERTNÁ ČOKOLÁDA ZO SLOVENSKÉHO PODNIKU FISCHER, AKC. TOVÁREŇ / NA ČOKOLÁDU V TRNAVE. /

DOSTAŤ V KAŽDOM KOLONIÁLNOM OBCHODE.

6

OFFSITE
AP
58
.S53
Z5
roč.16:čís3
(1926:mar.)

Ročník XVI. Marec 1926. Číslo 3.

Zábavno-poučný časopis, orgán spolkov Živeny a Lipy.

Timrava:

Všetko za národ.

(Pokračovanie.)

V nedeľu ráno Hana vstala s dumou na čele. Večer bolela ju hlava i pľúca, ba i všetkých sto chorôb ju trápilo, že spať nemohla temer celú noc. Teraz bolí ju srdce. Vždy jej je na ume pekný podslúžny s chvojou vlasov na čele, s bystrými očima, ktoré lepil na tvár Eleny. Ale to by ešte nebolo nič, že on lepil, i to, že sú pripúšťaní takí ľudia do domu, to by sa ešte dalo zniesť, hoci veľa zlého povstáva z toho v rodinách pre národ, no ju nepokojí to, že zbadala po planúcom zraku Eleny, aký mala, kým on tu bol, že jej je nie ľahostajný tiež.

„Tak, môj zlatý motýľ je zaľúbený do odrodilca“, myslela vždy a vždy so vzdychom. „Jestli sa vydá zaň — je i po Elene. A nie je dosť ztraty v tejto rodine ztrata Ďurka, zvláštneho a nadaného?! Hana temer ochorie od toho. A predsa nemôže Elene robiť výčitky, ba ani zastarieť sa, ani upozorniť ju, ani hnevať sa na ňu. Jej osobnosť, jej pôvabný zjav každú zbraň vyne jej z ruky, i — každému.

Hana obliekla sa do sviatočných čiernych šiat, dala prstene na ruky, skoro všetky prsty ozdobiac nimi — ona tak rada mala. Na hrdlo dlhú tenkú zlatú retiazku s hodinkami. Potom začala vyberať zo svojho kufra knižočky, čo si z domu doniesla, a myslela na Vieru.

„Keď už aj Elenu ztratíme, aspoň túto nepustím z rúk. V Olinke sa nesklamem — tá ostane vernou naveky!“

Sobrala knižočky a ide do druhých izieb k rodine.

Javorčík sedel pri písacom stole, iste píše si kázeň. Nebolo by na mieste vyrušovať ho a ťahať na otázku, prečo trpí, aby chodil do domu Belický. Domáca pani sedela na diváni so spevníkom v ruke, sklonenú krásnu vždy ešte tvár majúc, ruky složené — modlí sa. Tú rušiť nepatrí sa tiež. Aj Oľa má akýsi pobožný sošit v ruke. Je tu, ako vidno i po domácich, nedeľné ráno. Ale Elena raňajkuje sama pri stole. Vstala pozde, hostia včera pribavili sa do polnoci, a jej dovolili, ako miláčkovi všeobecnému, pohovieť si.

„Čo to nesieš?“ spýta sa Hany, vidiac v jej ruke sväzočky. „Na čítanie? To bude pre Vieru, tá rada číta. Poď, poď, ja ťa čakám s raňajkami jediná. Druhí sa už odbavili“, volá ju veselo.

„A pre teba čítanie je nie?“ vraví Hana, sadajúc si ku stolu. „Pre teba radšej živé romány, či románoví hrdinovia“, prehárča Elenu, hoci cíti v srdci tŕň. „Ten včerajší rytier na tom spenenom koni, s tou spustenou kečkou na čele, vari sa ti popáčil?“

Veľké sivé oči uprie skúmave do krásnej tváre Eleninej, hádajúc jej city.

Elena zasmiala sa, pohodila hlavou a nechce na to odpovedať.

„Vera naďšám veľmi rada číta“, rečie. „Hviezdoslava vie vari nazpamäť.“

„Toto je Tolstoj“.

„Tolstoj?“ Elena čiahne rukou za knižočkou, obzrie a složí zas. Rada číta aj ona, i všetky (ktože nerád?). Ale dnes nebude, ani zajtra, ani pozajtre. Keď príde „rytier“, každé slovo literou napísané zdá sa jej nudným.

„Ten jazdec, ten jazdec ti je v hlave, však?“ žartuje Hana, tklivo hľadiac na tvár Eleny. No jej tvár nezradí nič, ani jazyk nevysvetlí, akoby

naschvál, hoci ich priateľská láska je veľká. Hana zavzdychá zhlboka. „Tak možno ten druhý, kučeravý Matej?“

Elena rozosmiala sa, a o tom už povie: „Tomu Vieru dáme!“

„A mne sa ten šuhajec ľúbi. Originálny mladík, ja ho rád mám“, povie v to otec. Dopísal, čo mal, ide si do fajky napchať dohánu. „Devušky, majte sa okolo neho, ja rád by ho mal za zaťa!“ Otec rád vraví nielen vážne, ale i žartom k dcéram. „Však, mamička?“ obráti sa k žene, ako vôbec so všetkým. Tá, modliac sa ešte, kývla hlavou na súhlas len.

„Môže sa to i stať. Keď tak rád u nás býva a zatoľko, že je vše veľa, iste i on má k nám sympatie“, smeje sa Elena.

„Včera hneď odišiel“, povie Oľa od šošita, zastanúc ho.

„Keď ho vzal so sebou Belický,“ pomyslí si Hana, a pri myšlienke na rytiera s chvojou vzdychla zas.

„Bolí ťa hlava ešte vždy?“ spýta sa jej Elena.

„Bolí nielen hlava, ale i srdce.“

„Nuž?“

„Akoby nie, keď odcudzujú sa nám celé rodiny“, povie Hana s udusenou výčitkou.

Elena zdvihla krásné obrvy a pozrela na ňu zadivene, i všetci podivili sa. O čom to asi chce vravieť Hana a z čoho na to prichodí? No nik nespýta sa na vysvetlenie. Javorčík prešiel sa raz-dva razy po izbe, potom sadá k stolíku zas a berie pero do ruky, ako by nechcel počúvať ďalej nepríjemné.

„Áno, aj tvoja ide sa odcudziť“, myslí si Hana, pozorujúc, ako nervóznym krokom chodil hore-dolu a sadol zas. „Už sme ztratili jedného člena z nej, teraz ide druhý.“ A Hana chystá sa, že to aj vypovie. No dnes ešte nie. Ešte teraz nechá tak. I dá sa do pitia kávy.

„Viera je kde?“ spýtala sa, keď kávu dopila len tak bez chleba. I berie knižočky k sebe. Čelo jej je samý mrak, má žiaľ pre Elenu — ide preč.

„V záhrade je pod orechom, pri svojich kvetoch“, odpovie jej Oľa.

Hana vyšla na dvor, ztade do záhrady. Prenikavým okom prezrela priestor pod stromami, hľadajúc Vieru. Na vrchnom konci pod orechom, kde mala Viera kvety, stála ona, pri hruške na širokom chodníku, vymetenom pekne. Opretá o sneť, držala ruky založené a ponorená bola do sledovania nedeľného rána, plného jasotu a slnca. V duchu pritom lkala slovami Kollára:

Ó ty, v kterém každodenně klekám,
Chráme přirození důstojný,
Tebe ještě mám, i odbojný
I když osud ukrocený čekám.

A naklonená tvár zapaľuje sa jej v cite, ako už ďalej nahlas mrmoce, čo nasleduje:

Tu sám vůkol vzhůru-dolů těkám,
Strom mne v náruč přijme pokojný,
Léky chystá kvítek opojný,
Větrům lkání, slzy dělím řekám!

Tu ticho priblížila sa Hana od chrbta k nej a položila svoju ruku, skvúcu sa zlatom, na jej plece, i povie:

„Dobré ráno, Vierka — Hviezdoslavka... či Kollárka...?“ na tvári zrkadlí sa jej rozcítenosť a milé prekvapenie.

Viera sa strhla. Nadšenie zmizlo s jej tvári. Zmútené oči dvíha na Hanu akosi predesene. Rýchlo sotrie čelo dlaňou, ako by chcela zahnať sen, alebo niečo nemilého.

„Ja som ťa hľadala v izbe, a ty, ako vidím, kocháš sa v kráse prírody — dobre máš!“

Tvár Viery sa zapálila. Jej tenká postava schúlila sa kus a na čelo vysadla tieseň, ako vždy v prítomnosti ľudí, ktorí sa jej zdali veľkými pri nej.

„Ja som ti doniesla knižky na čítanie“, vraví Hana, pozorujúc, ako sa mení zas na nešikovnú. „Určila som ich rozdať medzi ľud, ale najprv prečítajte ich vy. Viem, že vám nedôjde, aby ste objednali každú vyšlú knihu. Toto sú klasické rozprávky Tolstého.“

Hana ukazuje knižočky Viere.

„Prečítaj, ale pozorne, nie chvatom, ako ty máš zvyk robiť všetko — som zbadala!“ I usmeje sa. „A potom dáš sa do práce aj ty.“

„Do akej práce?“ spýta sa Viera prekvapene.

Hana sa usmiala.

„Nuž písať, písať!“ I kladie prsteňmi ozdobenú ruku na jej plece zas. „Duša moja, neprobovala si myslieť na to nikdy?“

Či nie? Veď iným sa ani nezaoberá v mysli, len akým spôsobom stala by sa vynikajúcou a zvláštnou. No povie:

„Odpusť, Hana, ja... či reku...“ i zapletie sa zbabele, zapáli celá a zamĺkne.

„Čo chce?“ myslí si pritom, zlostiac sa i pre svoju zbabelosť a červenanie sa.

„Čo chceš povedať?“ spýta sa Hana, a jej slová odznejú nie tak milo, ako prv. No spamätá sa hneď a pokračuje s nežnosťou: „Sprobujže... ja viem, tuším, cítim, že v tebe jesto dar k tomu.“

„Možno v Elene skorej.“

„Elena... ó, to je nadané dievča!“ zvolá Hana s oduševnením. No tu zíde jej na um Belický, i pokračuje tichšie: „Ale pre ňu je nie pero. Ona je ako motýľ, nieto v nej trpelivosti a vytrvalosti k tomu. Pre ňu je život“, a usmejúc sa na Vieru, dokončí: „Ona zažije román — ty ho napíšeš!“

Viere tvár skúpa sa zasa červenosťou, no teraz od zlého citu. To by sa jej páčilo, že by ona nemala zažiť romány, len písať ich. Nič nemilšieho nemohla jej povedať Hana.

„Nie, nie... ja nemám nadania!“ bráni sa zrazu s odhodlanosťou.

„Prečo by si nemala?“ Hlas Hany zavzneje zas trochu ostro. „Či si už sprobovala písať? Však nie? No teda teraz do poludnia, kým budeme v kostole, sprobuj!“

Viera zdvihla zľaknuté oči k Hane. Ona má sedieť v izbe, písať daromné veci, pero obhrýzať a nejsť do kostola? Nepovzniesť sa spevom, nepočúvať kázeň, neponoriť sa pod rečou otca do posvätných myšlienok, neplesať, keď on plesá, nesmútiť, keď on smúti, nerozhorčiť sa, keď on je rozhorčený, nehorieť ohňom svätého zápalu, keď on horí...? To nemožno! I sperlí sa jej čelo potom.

„Nie teraz... Ja idem do kostola“, rečie, spustiac oči k zemi. „Sprobujem popoludní.“

„Teraz by bolo lepšie“, povie Hana, no v duchu je rada, že už má jej sľub. „Ráno je duch človeka najsviežejší a popoludní pôjdeme k Hagarovi pozrieť dom.“

Z olympiády v Štokholme: Dámsky hockey finsko-švédsky.

„Ja nemusím ísť ta — budem písať.“

„Nie; ty musíš! Ty musíš medzi ľud, skúmať ho, pozorovať ho, poznávať.“

Zatíchla zrazu, hľadiac vbok. Po vymetenom širokom chodníku ide k nim Elena. Krok jej je vlnistý, pôvabný. Biele šaty priliehajú jej vkusne ku plnej, sviežej postave.

„O čom máte radu, vzácné dámy?“ spýtala sa veselo.

„Tu Vierke dávam knihy a povzbudzujem ju vziať pero do ruky.“

„Pero?“ Elene krásna tvár zažiari. Zvolá bystro: „Aj ja budem písať... Viete, čo? Budeme vydávať časopis, len tak pre seba, aby sme sa cvičily, pre zábavu. Ja budem redaktorkou.“ Tu zasmeje sa zvučno. „Bude to nádherné!“

Dve hľadia na ňu očarene a smiech sadá i im na vážné tváre.

„Ty zlatý motýľ, hotová si do všetkého hneď“, povie Hana cele vzrušená rozcítením. „Len to je chyba, že si vskutku ako motýľ, pri ničom dlho nezotrváš. No ale zato sláva! Budeme písať časopis, tak pre seba, pre zábavu. Ty budeš redaktorkou — sa rozumie, že najprednejšie miesto tebe patrí, keď je to tvoja myšlienka. Viera pisateľka besedníc, Oľa tiež niečo, ja tiež!“ rečie úplne oživená Hana.

Dobrá myšlienka je to od Eleny aj ináče. Takto Vieru vtiahnu do práce, že ani nezbadá.

„Popoludní začneme hneď“, povie Elena, plno pevnej vôle, samopaše i kus figliarstva v očiach.

„Popoludní pôjdeme k Hagarovi“, rečie Hana. „Za veľa vám tu na krku nemôžem byť. Chcem mať svoj byt čím skôr. Ale zajtra chytíme sa do toho hneď. A ty, Vierka, prečítaj knižočky — môžeš do poludnia. Uver, bude to toľko, ako by si šla do kostola. Keď čítaš tie dielca, to ako by si sa pomodlila — ostaň doma!“

Viera berie od Hany knižky bez slova, ale sklopené jej oči svietia hnevom.

„Keď ty netúžiš chodiť do kostola, to je tvoja vec, ale ja chcem chodiť!“ myslí si s nepriateľstvom. Hana, ako sa ukazuje, chce panovať nad nimi, dávať rady a pokyny, ako žiť. Aj zato nie! A teraz už i napriek Hane šla do kostola aj ona. Popoludní však ledva sa naobedovali, ušla s knižkami na dolný koniec záhrady, kde stála kopa slamy pri pajte, vyštverala sa na ňu a tam čítala do predvečera, aby nemusela ísť podľa žiadosti Hany do dediny k Hagarovi. Vtedy ticho sliezla s kopy, a tiež ticho, aby ju domáci nezbadali, šla do najďalšej izby, kde ľahla si na diván.

„Zajtra teda písať, ako Elena navrhuje“, vraví si, no myslí na iné. Duch je zaujatý rozprávkou o obuvníkovi, ktorý čakal v jeden deň Krista na návštevu. Ó, to je taká krásna rozprávka. Nič krajšieho nečítala ešte

Viera. A nič si nežiada v tú chvíľu, len keby sa s ňou stalo to, čo s obuvníkom. Ale s ňou sa nestane nič pekného, nič neobyčajného... nič!

Leží tam so zatvorenými očami nepohnute. Čakal obuvník návštevu Krista, a On prišiel — tak cíti obuvník. Ona by to necítila, vie, lebo má nízku dušu. Ona by skôr cítila, že je táto izba plná zlých duchov, a i sama je zlý duch... Viera posadí sa rýchlo a pozrie dookola, či je nie tak naozaj. Izba už potemnela, ale oknami padajú ostatné lúče červenej zory a odbleskujú sa na protivnej stene. Tichosť okolo nej. „Nastáva noc, noc duchov," mrmoce, a zas prišla jej tá myšlienka, čo bude s ňou. Hľa, aký divný sen mala i tej noci. Je v kostole, stojí neďaleko oltára. Na oltáre veľké postavy namaľované svätých a tie všetky hľadia na ňu. Zrazu začínajú sa hýbať, sostupujú, idú k nej, aby ju napadly. Chcú ju dochytiť a ona uteká s hrúzou v srdci z kostola, až sa prebudí. Tak sníva sa jej veľaráz. Čo to znamená? Čo sa stane s ňou a čo je ona? Zrazu zacíti, ako by ona bola čosi divného, cudzieho, že sa bojí seba. I všetko okolo nej je divné, nepochopiteľné. Každý predmet dostáva zvláštnu tvárnosť, cudziu. Ako by všetko žilo, hýbalo sa a všetko má zlé umysly naproti nej. Kasne žijú tiež, pohýňajú sa, ako tie postavy v kostole, o ktorých sa jej často sníva. Stolec najbližší spravil k nej krok.

Viera hľadí s rozšírenými očami dookola so zatajeným dychom. V tej chvíli zdá sa jej, že je nie sama. Duchov zlých i dobrých je plná izbica, i tých, čo umreli. Vieru pot zaleje od ľaku. Vyskočí, že zuteká z izbice, no tu zastane, spamätajúc sa. Veď je tu aj On, Ten, čo prišiel k obuvníkovi — čo sa bojí? Vydýchla obľahčeno, rozpálená myseľ jej chladne. Všetko blúznenie zmizlo, okolo ticho a pokoj. Izba stala sa útulnou — všetko je krásné zas.

Viera pristúpila k oknu, zkade padajú zhasínajúce lúče zôr, a skloní sa na koleno. Dala biele čelo na obločnú poličku, zavrúc oči, a tak ostala za chvíľku ticho, bez myšlienok.

„A zajtra písať teda!" príde jej do umu zas žartovný úmysel, ktorý ona berie vážne. Ó, keby ona bola naozaj čosi v národe, a nie nič. Ale či možno, aby ona, nešikovná, plná chýb, nezbadaná nikým (Dežo Belický i posledne nepodal jej ruky, keď odchodil), vynikla a bola viac ako druhé, čo s ňou rástly a tiež nič v nej nevidia, len nedokonalosť? Nemožno...

Tu zavznejú kroky v súsednej izbe. Viera vyskočí. To Hana so svojimi skúmajúcimi očami, ostrými, ide ju pozrieť, aby skrze tvár jej mohla pozrieť i na dno duše. Aj zato spo-

---

BESEDNICA.

Listy z Prahy.

II.

Mamička naša drahá!

Konečne sme dostali list! S hrozným strachom sme ho otvárali, čo bude, keď si ani na prvý list, ani na kartu neodpovedala, ale akí sme teraz obaja natešení, až sa nám nosy ligocú, nielen oči. A k tomu hneď i balík! Anči mnoho bozkov za cukrové, ktoré, vďaka pyšným neprišlým pozvaným, ostalo nám. A Tebe, mamička, musíme len ďakovať a ďakovať!

Ale teraz niečo bližšieho o mojom bytí a žití.

Vo štvrtok šla som k Anči G. o radu, na ktoré prednášky chodiť. Ale Anča berie to veľmi vážne, a keďže ja teda nemám ostať tu na rok, čiže keď nebudem pokračovať v študovaní, nuž myslím, že by bola škoda vyhadzovať stovky na zápisné na univerzitu. A preto sme sa rozhodli s Ivkom, že budem chodiť len na niektoré predmety. Chodím na francúzštinu, nemčinu a chcem, ak dovolíš, i na „tančinu". Vieš, mamička, tak sa zdá, že toto storočie alebo jednoročie bude v historii zapísané ako „storočie tanca". Hoci neverím, že by táto „tanečná španielka" dlhšie trvala, ako 2—3 roky, predsa Ťa prosíme, či sa smieme dať zapísať na tanečný kurs. Vilko M. nám už i vykonal, kde a ako to bude nóbl a lacno.

Legitimáciu študentskú už mám, a tak chodím už ako študentka do „Strakovky". Mamička, je to len krásna vec byť bohatým a veľkodušným, ako bol pán Straka blahej pamäti rytier a gróf a neviem čo všetko, ale v prvom rade dobrý, inteligentný a rozumný človek. Keby si videla túto ohromnú budovu! Dnes, prirodzená vec, je to zdemokratizované, niet už címerov, s korunkami tanierov a jednak na tom celku lpí akosi tá bývalá noblesa, ktorú kedysi užívali tuším len študenti z chudobných šľachtických domov. Dnes sme tu všetci. Poriadok je veľký, čistota príkladná, a kuchyňa dobrá a lacná.

Obsluhujú dievčatá, to jest donesú taniere a akoby nejaký žonglér rozhádže po stole, pred každého z nás priletí tanier a o chvíľu blíži sa misa s chutnou polievkou. (Len žiaľbohu, varia raz týždenne i cibuľovú.) Za polievkou dobré mäso s omáčkou a knedli-

znať sa jej nedá! Viera uteká na prstoch do kúta izby, že sa skryje pred ňou. No kroky v druhej izbe prešly sem a tam (boly otcove) ku knižnici... zavrzly jej staré dvere... a vzdialily sa zas. Viera vystúpila z kúta a ide k dverám. Musí preč predsa, ta, kde ju nevyruší nik. Potichu vyšla, aby ju nezbadali a azda nezavolali do nejakej domácej práce, v ktorej niet poezie, a prejdúc dvor čím rýchlejšie, vbehla do záhrady. Ide hore pod stromy širokým chodníkom, belejúcim sa, pod orech, kde má ona kvetné hrady, balzamínami a fialkami vysadené, kde stála i ráno. Viera oprela sa chrbtom o hrušku proti orechu, ako i ráno. Bolo už polotma, ticho a teplo. Balzamíny a fialky radom sadené v úzkych hriadkach stály nepohnute a vydávaly tuhú vôňu, rosou pripadnuté. V tráve pod stromami kdetu belel sa kvet. Nad hlavou jej vše zašuchotal let nočného vtáka.

Viera založila si ruky a zadívala sa pred seba. Hneď jej je myseľ už pri tom, čo prečítala. Prečo je ona nie ten obuvník, ku ktorému prišiel Kristus ako hosť? No čože je ona? Ničomnosť. Viera hryzie si rty. Duša jej začne sa nepokojiť, búriť, vrieť, svíjať sa. Srdce horí jej túžbami, citmi páliacimi, hlava hučí jej a múti sa. Čo to znamená? Či to aj druhí majú také muky so sebou? Jasná Elena, alebo pokojná Oľa tiež? Čo je to? Vykoná niečo strašného, nejaký zločin? Pred chvíľou v izbe hľa, ako sa sama seba bála... A či čosi vznešeného? Alebo nič to neznamená? Kto by jej to vysvetlil?

Viera kladie si ľadovú ruku na čelo a rty jej šepcú vzdych:

„Bože, keby tak prišiel ko mne On, ako k obuvníkovi!“ A veď ten ho len skrze vieru cítil a videl, a tak cítiť môže každý, i ona. Hľa, keby tamto na okruhline pod orechom zrazu zastal... Viera horúcim zrakom pozrie na to miesto. Dych úži sa jej a srdce prestáva biť. Zabudla na seba a čosi zvláštneho, naozaj ako prítomnosť čohosi svätého, prítomnosť samého Toho ako by naplnila priestor... Líca zapaľujú sa jej, dychtivý pohľad neodtrhne od toho miesta, kým rty šepcú jej v nepovedomí:

„Upokoj a obráň ma!“

Vtom zachrapští čierna lesa na boku. Viera strhla sa a obzrela v tú stranu. Domnelé videnie zmizlo, i všetka posvätnosť. Triezva a prázdna skutočnosť nastala. Prostred tŕňovej lesy stál dobrodruh Ivan Čierny. Viera stiera čelo dlaňou, a on, čierny celý, svojím jagavým zrakom meral jej tenký zjav, kým ústa tajily úsmev. Začal tlumeno:

> Chcem zdvihnúť zrak ku hviezdam všemíru,
> keď zbadám hviezdu na zemi, slečnu Vieru,
> srdcom buráca mi horúčosť i zimnica
> od žiadosti byť pri nej jedna bludica!

„Alebo mesiac!“ napravil sa, smejúc sa pochabe.

Tvár Viery zmenila sa, ožila a poliala červenosťou samoľúbia.

„Ó, vy! Horúčosť a zimnica... Či sa to srovnáva? Či je to verš veľkej ceny, hihi!“

Dobrodruh natiahol si čierny pekný fúz, usmievajúc sa.

„Akej ceny je ten, čo ho robil, taký je i verš. Áno, veľkej ceny!“ I spraví úškľabok opovrhovania sebou. Hľadí, ako by sa dostal k nej do záhrady.

„Pre Pána! Neskočte mi medzi fialky a balzamíny!“ skríkne ona zľaknutá i zadivená.

„Musím k vám!“

„Nie, nie!“ vraví ona prudko a pot sperlí sa jej na čele od strachu a zbabelosti. K nej? Čo by povedali doma, prísny otec, mať, čeľaď, svet, že sa tu s ním, ľahtikárom, potme shovára, nie to ešte aby cez lesu prišiel k nej. Elena a Oľa by si to nedovolily. „Pošliapete a dolámete mi kvety! Jaj, vy, vy Ivan Hrozný!“ nadá mu v rozčulenosti.

„Ja musím ísť k vám“, opätuje on, smejúc sa jej nadávke, ktorá mu nijak, nedbalému, nepristala. „Netreba vás nechať osamote, samota je vašou zkazou. Ja chcem byť vaším

---

kom a múčnikom na zakončenie. Stojí to 3·50. Veru ešte neviem, koľko hladných najde tu svoju spásu, ale iste okolo 2000, ak nie viac.

Včera a dnes chodili sme s Ivkom vyberať kabáty a klobúky. Predbežne len po výkladoch. Len Ťa veľmi pekne prosím, mamička, koľko smiem vydať za tieto veci. Nechcem, aby sme prekročili hranicu Tvojej dobroty k nám. Vše, keď si tak tu leňoším, až ma prejde taký nepríjemný pocit, že ty tam v tom trafičnom smrade sama so starosťami a my tu a okolo nás samá dobrota a veselosť a zábava. S Ivom robievame plány, ako si Ťa budeme opatrovať a maznať, keď bude Ivo hotový a ja slečnou z trafiky. Mamička moja drahá, len Ťa prosíme dbaj trochu i o svoje zdravie, o nás nemaj strach, my sa veru opatrujeme, ako kanálikovia. Ktorýsi deň bol tu ujo M., vzal nás na obed do Reprezentáku a tak sa nám dal najesť, že mal z toho radosť nielen on, ale i hostinský, i kelneri, a my nadovšetko, cítiac, koľké dobrodenie sme vykonali. Aninku bozkávame a nech nám píše, veď času má dosť. Tebe ruky bozkávame a moc, moc ráz. Tvoja

Naďa.

strážnym duchom, lebo vás poznám najlepšie — váš anjel strážca! (Uškľabil sa potupne.) Vy sa otravujete fantáziami, preludmi. Žiť treba, žiť zdravo a veselo, ako vaše sestričky robia. Užiť, čo sa dá, zažiť, čo možno, všetko, a čo život príjemného dáva. Ak nedá, načim brať, svet vysmiať."

„Áno!" odpovie zrazu očarená Viera. To ona chce, to! Žiť životom plným premien, dobrodružství, veselosti, jasu. Nie trudiť sa, ako ona robí... a ľúbiť kohokoľvek. Hoci tohoto bludára tu — nadovšetko ľúbiť strašnou láskou...

„No, poďte teda!"

„Kde?" diví sa ona.

„Za mnou!" Ivan Čierny sa smeje. „Nasnívali ste sa už dosť a dosť. Každý večer vídavam vás tu v dumách ponorenú. Poďte k nám, naučím vás životu."

„K vám?" a Viera zasmeje sa akosi.

„Áno, k nám! Poďte medzi ľud, medzi svet, čo priam i pochábľov, len nebuďte osamote. To vás zkazí... No hýbte sa, hýbte, Viera a Nádeja! Ukážem, zaopatrím vám mnícha!" dokončil tichšie, a vtom hryzie si pery v opovržení seba.

Viera zachvela sa. Oči vytreští v pološere naň, čujúc slovo mních. Páliaca červeň zaliala jej líca. Tak Žela rozpovedala jej tajnosť, ktorú nikomu nevyzradila ešte len jej, i jej len mimovoľne?!

„No idete, či ísť dnu ja?"

„Idem!" Viera pohla sa rozbúrená. Srdce horí jej pomstou. Vyškriabe tie nezábudky Žele, keď sa síde s ňou.

„Odstúpte sa, nech prejdem!" rozkazuje Čiernemu, ktorý usmieval sa jej neobyčajnej premene, no nepohol sa.

„Nemôžete sami prejsť cez tŕňa, dajte ručičku, pomôžem vám."

„To!" Viera zapálila sa, pozrúc na neho. Bolo by pekne, keby videli ľudia, ako farskú slečnu učiteľ prenáša cez lesu.

„Sami neprejdete", vraví zas on a jagavé oči smejú sa mu, vidiac jej strachy. „Pomôžem vám... poďte! Veď vám vravím, že dám vám, zaopatrím mnícha!"

Viera zapálila sa zas ohromným zahanbením. Stíska zuby zúfale.

„Odporný, protivný, ohavný!" nadáva mu, dusiac sa rozčulením. No kročí ku lese a vystrie ruku proti nemu, ale ako dotkol sa jej svojimi dlhými, hybkými a akýmisi vlažnými prsty, odchytila si ju preč. Však hneď podala ruku zas, chvatom a zlostne. Rýchlo skočila na skalu, mochom zarastenú, k nemu, že ztade skočí zas na druhú stranu, ale on vtom zdvihol ju a preložil na druhý bok.

„No však pekne preložil som vás", riekol, sostúpiac k nej, „a nič zlého nestalo sa vám."

Že nie! Viera temer sa zatají. Nikdy ešte nebolo rameno mužské okolo nej obvité, a toto je prvý raz, keď jej postava bola k mužskému privinutá.

„Áno!" myslí si vzrušená. „Mnícha ja budem ľúbiť, mnícha. Aj zato, aby sa nikdy nestalo, nemohlo stať... nestalo, aby niekto mňa..." objal, chcela domyslieť, no nedomyslela. Neodvetiac Čiernemu, ide rýchlo cestou pred ním.

„Tak, už sme tu!" riekol učiteľ, keď došli ku škole. Tajne ju pozoroval a čakal, že sa oborí naň, alebo pustí do plaču. Otvoril dverká na dvore a prepustil ju zdvorile popredku. Viera zaujímala ho, rád ju pozoroval so zvedavosťou, vše zadivený. Ako otváral dvere na izbe, oči jeho šmahom prezrely ju, a Viera so strachom pozrela do nej tiež, či je nie pustá. Len teraz huplo jej do hlavy, čo robí. Na diváni pololežiac sedela Želka. Peknú hlávku mala poviazanú a nezábudky plávaly v slzách.

„Čo ti je?" spýta sa Viera, pristúpiac k nej.

„Zuby ma bolia. Celú noc som nespala, považ!"

Hm. Viere bojovnosť spľasla. Tak, pravda, nemôže sa nanosiť do nej pre mnícha, keď je chorá.

„Najlepšie dať ho vytrhnúť."

„A komu? V tejto hlúpej dedine nieto doktora, a kováčovi si nedám, že by ma povláčil po izbe, ako Katu Kapusnovie. Ó, a ako ma bolí." I zaviera nezábudky v zúfalstve.

Viera odstúpila krok. Hlúpa dedina táto! To nech jej nepovie. Dediny krajšej nieto, ani krajšieho ľudu... Nevdojak pozrela za Čiernym, ktorý chodil po izbe. Ozaj dá sa tu veselo žiť, zažiť, kde ju doviedol a načo ju doviedol. On zasmial sa, pochopiac ju.

„Chcel som, aby ste tu boli", riekol ako na vysvetlenie. „Dnes ste ešte neboli u nás."

„A kde to stojí, že ja mám byť tu každý deň?" spýta sa ona urazená. Len minule dostala, že ide do spoločnosti jej nezodpovedajúcej, lumpov a pochábľov. Aj zaumienila si vtedy, že to viac nespraví, ale s ňou môže každý narábať, ako chce, lebo nemá pevnej vôle. Nech by sa to opovážil s Elenou alebo Oľou... ale ani nemá smelosti tým i len do blízkosti prísť!

„To je naznačené na vašom čielku — odpustte stokráť — i v mojom srdci", rečie on a smeje sa.

Viere tvár sa skúpa horúčosťou. Dych zatajuje sa jej, nevie odpovedať. To je pekne teda. Tento pochábeľ s večitým smädom v hrdle myslí si, že ona jemu k vôli chodí sem, pre neho, bludára, ktorý nemá vyšších my-

šlienok, vyšších cieľov, vyšších túžob, len zabávať sa, piť s horármi, poľovať. A Viera temer plače jedom. Čo robiť? Ako ho zahanbiť a pokoriť do prachu? Keby mala duchaplnosť Eleninu alebo chladnokrvnosť Olinu a vtip, či by ho zničila! Ale keď nemá ducha Olinho ani Eleninho, teda odvráti sa od neho, dvíhajúc hlavu, a ide ku klavíru.

Ivan Hrozný chodil po izbe rezko a očami jagavými pozoroval ju tajne, ako namáha sa ukázať opovrhovanie ním a pýchu. Ivanova čierna tvár poliala sa nežnosťou. Cítil žiadosť kľaknúť pred ňou. Miesto toho však pristúpil k nej a riekol pochabe:

„Slečna Viera, Láska a Nádeja, nehnevajte sa, ja vás ľúbim."

„A ja vás nenávidím!" skríkne ona zúfale pre zbabelosť svoju.

Čierny nezdržal sa smiechu, hoci sa premáhal. Rýchlo sa skrútol, no vidiac, že otvára klavír, kročil späť a sobral jej ruky s neho.

„Nie, nie hrať v tomto veľkom okamihu!" rečie chvatom.

‚Veľký okamih... aký veľký okamih?' povie ona vzrušeno. To je najkrajšie. Ešte sa i vysmievať bude z nej tento vrah!

„Nie v krásnej tejto chvíli, keď sme si lásku vyznali..." smeje sa on.

„Ja chcem hrať!" odpovie Viera, vytrhnúc si ruky od neho, i kročí ku klavíru rýchlo a potkne sa do srňacej kože, tam na zemi v neporiadku pohodenej, i padne hlavou rovno na prsia Ivana Hrozného. Viera vykríkla ustrnutím a on vtom s ohňom vzdoru v očiach privinul ju na okamih k sebe a potom rýchlo posadil na stoličku.

„Ľa, nech som nie tu, spadnete a roztrepete si tú peknú hlavičku na uhol klavíra!" povie zvyklým žartovným tónom, smejúc sa. „Za to hoden som vďaky... Prosím odmenu!" vraví, nakloniac sa k nej a pozrúc zvedavo do jej tvári, ktorá sa červenala a bledla zahanbením, zlosťou a odporom. „Či mi to národ zaplatí? Počujem, že vy zvlášte jeho budete!" V očiach Ivana zaihrá ľahká dobrá vôľa.

Z Olympiády v Štokholme: Príchod účastníc.

Viera skočila so stoličky. Ešte i národ zamieša, on, čo nevie vlastne, čo je národ! Ako ho zničiť? Ó, keď nie je Elenou alebo Oľou, aby ukázala svoju dôstojnosť a výšku... No tak jej treba, keď sa zapodieva so sberbou — ešte ani tá ju neváži. Chce rozhorčená ujsť, no sadne a dá sa zúfale do hrania, ako by chcela hlukom všetky svoje city udusiť, i všetko.

Ivan Hrozný zahryzol si do pier a hryzie si i fúzy nemilosrdne. Nevedome Viera vynašla, ako by sa najlepšie vypomstila. On je muzikant zvláštny, a klavír hučí-vrčí, ako by desať mačiek bolo v ňom. Chyba za chybou odznieva zpod krátkych neohebných prstov Vieriných. Vlasy mu dúpkom stoja a po temeni ide mráz. Začne behať po izbe v mukách. Želka vo foteli otvorila nezábudkové oči na chvíľu tiež a pozrela k Viere.

„Haha! Živio, slečna Láska a Nádeja!" volá Čierny už na kraji zúfalstva. Fúzy si dohrýzol celkom, alebo i poodhrýzal. Vidiac, akú odhodlanú tvár má Viera, obzrie sa za klobúkom, že ujde preč.

No tu prestala hrať. Zavrela klavír a bez toho, aby pozrela naň, so zdvihnutou hlavou ide preč. Ivan Čierny, vidiac to, zastal jej cestu...

„Zůstaň s námi, nebo se již opozdívá..." začal podľa Písma.

„Preč!" pretrhla ho ona. „Nie do vašich úst sú tie slová." Na toto mohol by sa Čierny nadurit, ale on vidí jej horkosť — darmo sa silí ukázať sa chladnou a povýšenou. Rýchlo pristúpil celkom k nej a kľakol na jedno koleno.

„Nepustím ťa... leč mi požehnáš... to jest, odpustíš..." citoval zas a, schytiac jej ruku, rýchlo ju bozkal.

Potom vstal, odstúpil sa z cesty a rečie odmerano:

„Nech sa ľúbi, milostivá slečna — cesta voľná..."

Želka, ktorá dosiaľ tvárila sa, že zadriemala

v bolestiach zuba, ako Viera zmizla, oddala sa do brata.

„Ty, čo robíš také divy? Čo si tu stváral, to je špatná komédia Čo budeš hrať sa s citmi Vierinými? Tá sprostá bábka berie ťa vážne, a ty nezaslúžiš ani jedného jej pohľadu. Vieš, že tvoja spása, Viera a Nádeja je Linka Kováčová — či jej mešec?!“

A Cierny zrazu stal sa cele inakším. Ľahká nálada zmizla mu. Čierna tvár jeho zamračila sa a ošpatnela.

„Mlč a nemiešaj sa do vecí, týkajúcich sa mňa“, zavrátil sestru surovo. „Pre mňa aj iná spása a viera, nielen Tinka či Minka!“

„Rada by vedieť, kde!“ vraví ona nazlobená hodne i pre zub. Brat od roka vedie život nemiestny. Dôchodok mu nestačí, dlhov vyše uší, ak ho bohatá Linka nezachráni — je po ňom.

Ivan neodpovedal. Meria izbu trhaným, nervóznym krokom. Oko jeho, ako noc čierné, letelo ku stene, kde mal navešanú všelijakú zbraň.

„Ja mám aj iný východ, nielen Linku!“ mrmotal potom. (Pokračovanie.)

Blanka Fábry:

Keď smreky zašumia...

Deti sú mi po ťažkej chorobe, preto túžobne čakáme každý záblesk slnka a hľadáme tie miesta, kde je viac pokoja a viac slnka. Takýmto príjemným miestom je naša Súdobná ulica.

Dnes je akosi sviatočne, na domoch zástavy vejú.

„Mama, kto prišiel, že sú zástavy?“

„Neviem, deti, musíme sa niekoho spýtať.“

„Mama, mama, pozri, auto!“

‚A má zástavku, malú, ako keď minister príde.‘

„Nie deti, to je pána županovo auto“, i pozerám napnute v tú stranu, kde práve zastáva pred sedriálnou budovou, na ktorej dolnom konci, pri skupine vysokých tmavých smrekov, zastala som i ja s deťmi, nechtiac svojím priechodom mýliť z auta vystupujúcich pánov. Bol to náš nový župan dr. Igor Dula so svojím sprievodom, robiac návštevu u pána predsedu sedrie.

Ako sa blížila skupina pánov k sedrii, čujem divný šum...

„To je on!“ — „Áno, to je on!“

Pod pružným krokom nášho nového župana ohnul sa na chodbe jeden schod, a skúmavo pozrúc mu do tvári, riekol: „Pamätáš sa, keď si svojho otca a sestru ako obžalovaných sem sprevádzal?“ Druhý dodal: „Veľa ich bolo...“

„Asi tridsiati boli, aj mladé slečny“, povzdychol tretí. Okná roztúžene zavzdychaly: „Aká bola krásna tvoja sestra Viera!“ Vrchole smrekov vážne pokývaly hlavami: „Šumné boly tie tri Slovenky, ale najkrajšia tvoja sestra Viera.“

A divný šum niesol sa celou ohromnou budovou, stavänou maďarskými pánmi zo slovenských mozoľov na utláčanie Slovákov! Kdesi dolu zatriasly sa staré fascikle, veď *dvadsaťpäťročný* prach leží na nich! „Tu sú dôkazy sužovania, ale my nie sme pre cudzie oči.“

Môžete tam spokojne ležať, milé fascikle, vaša tajnosť nie mi je potrebná, lebo váš obsah zachoval sa inde. Zachovaný je vo vrcholcoch vysokých smrekov, ktoré, túžiac po výšine, pilno rástly, a vtedy, svojimi vrcholcami siahajúc po druhé poschodie, zvedave nakukly do oblokov.

Čo sa to tam robí? Ani vražda, ani senzačný rozsobáš, a sieň jednako plná elegantného obecenstva, na lavici obžalovaných dvadsaťpäť mužských, všetko zrelého už veku, a tri mladé devy!? I padajú slová: „Slovenská národnosť, slovenský národ, Slováci...“ Čože to môže byť?

Áno, minulého roku 4. a 5-ho januára bolo tomu *dvadsaťpäťrokov*, čo sa odohral v Banskej Bystrici proces, akému páru a komentáru niet a nebude.

Hoci nie je obyčajou sláviť jubileum nejakého procesu, jednako mojím hlbokým predsvedčením je, že toto jubileum Slováci mali si pripomenuť, lebo ono nám podáva jasný dôkaz o „rytierskosti a šľachetnosti Maďarov“, podáva nám jasný obraz o tom, v akých ťažkých okolnostiach žili Slováci ešte len pred dvadsiatimipiatimi rokmi.

Čo vlastne zavdalo príčinu ku procesu, ťahajúcemu sa celý rok, majúcemu v zápätí dušu ubíjajúce väzenie, sotízy a posmech so strany našich bývalých (čo hovorím: bývalých? i dnes ešte veľmi maďarsky smýšľajúcich) pánov spoluobčanov našej dnešnej republiky? Biela ceduľka s nasledovným obsahom: „Páni spoluobčania! Dnes popoludní o 1½ hodine má sa vrátiť z Pešti náš spoluobčan A. Pietor. Slušná vec je, aby sme sa pred dorazením rýchlika na stanicu dostavili a tým spôsobom vyjavili pánu A. Pietrovi svoj súcit. V Turčianskom Sv. Martine, 24. júna 1898. Matúš Dula v. r.“

Tento niekoľkým martinským priateľom po-

sláný lístok a za ním nasledovavšie svetoborné udalosti: že pán M. Dula so svojou dcérou Vierou vyviezol sa na martinské nádražie, že sa ta sišlo aj viacej známych, priateľov a rodina A. Pietra, že pánu Pietrovi, keď z vlaku sišiel, pán Dula stisol ruku, že mu slečny Viera Dulová, Etela Cablková a Elena Švehlová podaly kvety, ostatní prítomní privolali „nech žije" a „sláva", napokon že ho pán Dula usadil na svoj koč a domov odviezol — staly sa podkladmi prísneho trestného vyšetrovania, k vôli ktorému slečny: Viera Dulová, Etela Cablková, Elena Švehlová a páni: Matúš Dula, Blažej Bulla, Ján Šimko, Svetozár Hurban, Ján Meličko, Vladimír Mudroň, Andrej Halaša, Joz. Škultéty, Jozef Capko, Štefan Cablk, Ján Cablk, Ľudovít Šoltész, Jozef Fábry, Jozef Cipár, Andrej Sokolík, Samuel Kuchárik, Ďuro Čajda, Konstantín Hurban, Pavel Mudroň, Vladimír Horvát, Peter Kompiš, Gedeon Turzo, Julius Branecký, Anton Novák, Anton Bielek, Miloš Pietor, Ivan Pietor, Žiga Paulíny-Tóth, Pavel Kvietok museli roku 1899 do Banskej Bystrice putovať a tam pri vyšetrovaní tri dni, 23., 24. a 25. január stráviť.

Pekný skok Eveliny Walkerovej.

Na svoje predostretie a odvolanie, aby bol ohľad vzatý na to, že ustávanie toľkých naspol inteligentných ľudí do Bystrice pohltí okolo 500 zl. hotového groša a veľkú ztratu drahého času, aby radšej pán vyšetrujúci sudca — a čo hneď na ich nákladky — prišiel vyšetrovať do Martina, dostali odpoveď: „Ak dobrovoľne neprídete, dáme vás predviesť." Vyšetrovaním zistilo sa len výšeudané a vyslúchaní mysleli, že s tým je vec vybavená. Ale horkyže! Opatrní Maďari, v strachu, že by sa ich filigránska, len násilím udržovaná vlasť stroskotať mohla, keby národnostiam bývalého Uhorska boli dali tie práva a výhody, aké oni dnes majú zabezpečené a požadujú v našom štáte, pretriasali celú vec a ešte raz trápili 28. ľudí, medzi nimi nešetriac ani mladé, jemno vychované vzdelané devy. Všetci títo ľudia, už vtedy väčšina z nich ľudia ťažkej národnej práce, boli postavení pred súd ako Slováci, a mužne žiadali si aj pokonanie v slovenčine, ako píše o tom ‚Felvidék' zo dňa 6/I. 1900: ‚Ezt a tehetetlen és indkolatlan gyűlöletet dokumentáltak a vádlottak a végtárgyalás folyamán is, a mikor daczára annak, hogy intelligens emberek s mindnyájan jól beszélnek magyarul, makacsul követelték tót nyelven való kihallgattatásukat, úgy hogy a törvényszéknek a hites tolmácsot kellet igénybe vennie." —

Či zabudli sme už na tie časy, keď bolo prečinom ísť do bratských Čiech a tam hovoriť, ako našim Slovákom kázalo vlastné srdce, a tie časy, keď bolo trestne stíhané spievanie piesne „Hej, Slováci!"? Lebo A. Pietor, ako vtedajší zodpovedný redaktor „Národných Novín", bol posúdený pre články tam uverejnené, pre ducha „Národných Novín" a na jeho posúdenie vo veľkej miere vplývalo i to, že M. Dula v toaste na bankete v Prahe na slávnosti Palackého povedal: „...aby sa splnila túžba Palackého ohľadom faktického uznania štátneho práva krajín koruny sv.-václavskej, aby tieže krajiny, tak ako sú de jure, čím skôr aj de fakto spojené boly pod korunou sv. Václava a Praga caput regni aby sa

stala čím skôr stolicou všetkých českých krajín . . .“

Ledva vyriekol Matúš Dula v Prahe 18. júna 1898 tieto slová, už letel telegram na všetky strany sveta, že M. Dula playdiruje za spojenie všetkých Slovanov pod korunu sv. Václava. Lebo Slovák nemohol ani kroka spraviť bez maďarského špiona. A čo my dnes? Dívame sa, ako si Maďari celkom verejne robia propagandu, dívame sa, dívame . . .

Dobre je známo, že obyvatelia bansko-bystrickí obojeho pohlavia veľmi radi navštevujú veľké procesy, pravda, publikum neraz zaujme stanovisko proti obžalovaným, a tak sa stalo, že pri výsluhu Eleny Švehlovej z obecenstva bolo počuť zavolať: „Gyalázatosan hazudozik!“ (hanobne lže) a pozdejšie zasa, keď sa M. Dula osvedčil: „že keď je pred súd postavený ako Slovák, podržuje si právo po slovensky hovoriť“, ten istý hlas zavolal: Szégyen az ügyvédi karra!“ (hanba pre advokátsky stav). Naši sa presvedčili, že to bol náš veľactený spoluobčan dr. Béla Tilless, advokát (fiškál bystrickej kapituly, člen advokátskej komory a jej pokladník roku 1900), dnes právny zástupca „Národnej Banky“ . . .

Niektorí naši Slováci šli ku dr. Tillessovi a žiadali zadosťučinenie, ale ako dobrí, šľachetní Slováci uspokojili sa, keď im verejne povedanú urážku len medzi štyrmi stenami odvolal a tým vraj urazenú slečnu odprosil, lebo márne hľadám či vo „Félvidéku“, či v „Beszterczebánya és Vidéke“ nejaké verejné odvolanie.

Čo vidíme? Ľudia à la dr. Tilless — a podobných hodné percento — v našom štáte majú pekné postavenie, zabezpečujúce im pohodlný život, a je len náramne smiešno, že najdú sa naši vlastní ľudia, naši prední Slováci, ktorí ich ešte viac materiálne podporujú, neraz na úkor Slovákov. Či chápu Maďari túto veľkodušnosť naproti nim so strany Slovákov? Sú im zato vďační? Nevysmejú sa im, že „buta tót“ utláča rodného brata v ich prospech?

Prosím, povedzte mi, či by v Maďarsku Slovák, ktorý by sa bol podobne zachoval, či by tento Slovák dostal také predné miesto pri maďarskom peňažnom alebo inom ústave?

Ó, kde ste, potomci našich slovenských profesorov, aby ste nám rozprávali o biede, utrpení, posmechu, borbe o každodenný chlieb, ktorá ničila našich výtečných mužov, keď nám „šľachetní Maďari“ pozatvárali naše gymnázia. Prečo umrel v mladom veku Ormis a iní, prečo dr. Zoch išiel do Horvatska a koľkí do Ruska a do Ameriky? Toto utrpenie našich dedov, z ktorého dostalo sa za údel i našim otcom, stojí ako veľké memento, plamennými rečmi hovoriac nám slovenským ženám-matkám: „Dajte pozor na svoje deti! Učte ich poznať a uctiť pamiatku dedov našich, lebo národ bez roduvernej detvy zahynie!“

Milé sestry moje Slovenky, keď k vám prídu maďarské panie nahovárať vás, aby ste vstúpily do maďarského ženského spolku „Hólapda“, vtedy spravedlivým hnevom rozľútené hoďte im do tvári: „Lužete! Nám pod Maďarmi nikdy nebolo dobre, ani nebude! Veď čo robia s našimi bratmi, žijúcimi v Maďarsku, pre ktorých nejestvuje národnostný zákon a práva menšiny?“

Drahé sestry Slovenky, zapíšme si do srdc svojich a vštepme i deťom našim zlaté slová pravdy, ktoré roku 1900 v našej slovenskej spoločnosti tu v Banskej Bystrici riekol Matúš Dula: „Musíme pestovať ctnosti po otcoch svojich zdedené, ctnosti rodinné a národné. Mravný rodinný život, vernosť v manželstvách, lásku čeľadných otcov i matiek k deťom, týchto k rodičom, a priateľstvo medzi príslušnikmi celej našej spoločnosti — to musí byť nám všetkým spoločné. Len keď sa vzájomne podporovať budeme, duševne i hmotne, dôjdeme úspechu.“

Pokloniac sa našim trom vtedajším trpiteľkám, privolajme im „Sláva Vám!“ a „Nech žijú panie: Viera Dulová-Záturecká, Etela Cablková-Bohúňová a Elena Švehlová-Haberernová“!

Elena Šoltésová:

Za Eliškou Machovou.

Dňa 4. marca t. r. umrela v Brne Eliška Machová, narodená tiež tam 3. nov. 1858, — a tam, v jej rodnom meste, ostal i mohutný pomník jej neunavnej, ideálnej, so zápalom duše konanej práce za vzdelanostné, najmä však za národné povznesenie moravských, českých a sliezskych žien: veľký, významný ženský spolok Vesna, ktorý svojím z opravdovej potreby organicky vyrastavším dievčenským školstvom stal sa veľkým požehnaním nielen pre Brno, v čase jeho zakladania nemčinou presiaknuté a ovládané, nielen pre Moravu a Sliezsko, ale i pre Čechy, lebo školy Vesny boly vyhľadávané pre dcéry všetkých týchto zemí. Eliška Machová v znemčenom Brne zo skromného speváckeho združenia

„Vesna“ utvorila najprv len pokračovaciu školu pre dievčatá, ale pri jej neobyčajnej energii a schopnosti získavať prívržencky a spolupracovníkov zamýšľanému svojmu dielu, vzrastalo to dielo napodiv, najmä keď získala mu i mladého vtedy učiteľa, tiež moravského rodáka, Fr. Mareša, podobne oduševneného pracovníka-idealistu.

Nad jej hrobom 8. marca t. r. pripomínaly si jej vďačné nasledovníčky jej zásluhy. Roku 1883 stala sa tajomníčkou Vesny a r. 1886 už založila pokračovaciu školu a z tej rýchlym postupom vyrastaly všetky tie praktické i literné školy pre dievčatá, ktoré ani nemohly sa opierať o nijaké určité vzory, ale vyvádzané vzácnym vychovávateľským talentom ujímaly sa a boly vyhľadávané i pri neprajnej mienke i blízkych im kruhov, že nemohly prijímať ani polovicu žiačok, ktoré sa do nich domáhaly. I lyceum mala Vesna, i učiteľský ústav, sriadený pôvodne pre prípravu učiteľstva jej vlastným školám potrebného.

A popritom Eliška Machová postačila venovať sa i všetkým iným, národnú vec napomáhajúcim hnutiam. Horlive propagovala národopis; potom postavila sa na čelo mierového hnutia na Morave; usilovala sa sjednocovať prácu ženských spolkov; z jej popudu tie spolky usniesly sa postaviť ženskú útulňu v Brne na uctenie pamiatky spisovateľky Karolíny Světlej — a tá útulňa pod jej neunavnou starosťou vzrástla na veľké sociálné podniky tak, že Eliška Machová i v tomto bola predchodkyňou, cestu kliesniacou dnešnej široko založenej sociálnej pečlivosti. A všetko, čo podnikala, oživovala národným duchom, hlásala heslo „Svoj k svojmu“ a staväla sa energicky proti nemeckým odnárodňovacím snahám. Ba s veľkou odvahou išla účinkovať i do Sliezska, roku 1902 založila tam, nedbajúc na nemecké nepriateľské útoky, gazdinskú školu v Katerinkách pri Opave — a to bez peňažnej istiny, spoločnou prácou ňou oduševnených žien, ktoré teraz s vrúcnou vďakou ju spomínajú, ako záchrankyňu opusteného Opavska.

Odtiaľ pozdejšie odišla do Prahy, kde sa najviac venovala feministickej organizačnej práci, ale i pritom vždy hlavným cieľom jej bolo napomáhanie vlasteneckých, národných záujmov.

Vesna medzitým zmohutnela pod správou Fr. Mareša na základoch Eliškou Machovou jej založených.

Jej energia, zimnične ju ženúca do prác nezdolných pre jednotlivca, bola nadmierna, vyplývajúca z jej krajne cholerickej povahy. Ona bola v stálom ohni pracovania za všetky naskytujúce sa národné záujmy, v stálom úsilnom nabádaní žien k podobnej práci, a to zožieralo jej vlastné sily, i často odvracalo od nej i najoddanejších jej ctiteľov a jej spolupracovnice. V posledné roky života mávala povážlivé nervové záchvaty, a konečne — strašná ironia osudu! — zo svojej prihorlivej, vytrvalej a nesmierne obetivej práce upadla táto umom i srdcom vynikajúca žena do ťažkej duševnej choroby, prežila svoje posledné roky v ústave choromyseľných najprv v Prahe, potom v Brne, až ju smrť vysvobodila z dlhých útrap.

Vilma Sokolová-Seidlová píše o nej:

„— Ale jak již bývá u lidí tak eminentně energických, kdož chtějí a umějí něco dokázat, vybíjí se ta energie často až příliš výbojně, že se jeví jiným despotickou, zvláště je-li sdružena s vášnivostí povahy, jako bylo u Elišky. Tím zvolna, s počátku snad skrytě, ale jistě, vzmáhá se i v najsevrenějších řadách stoupenců rozkolnictví. E. Machová přes své zlaté, předobré srdce, o němž ještě povím, vyvolávala je též svou nepoddajnou, nekompromisní energií a trpěla jím za svého života bolestně ne jednou.

Ale to bývalo až u cíle, když dílo se dovršovalo neb dovršilo. Při tvoření přinášela všecky složky k jeho zdaru: myšlenku, své nadšení a umění vzbuditi pro věc nadšení jiných, vlastní úpornou práci, obětovavost do krajnosti — samé vlastnosti, bez nichž žádné velké dílo nevzniká a se neudrží.

Tak se stala zakladatelkou Vesniných škol.

Viděli jste v Brně ten komplex budov vznosných, zevně i uvnitř ladně a do nejmenších podrobností účelně vypravených, budov s nejrůznějšími odvětvími škol a kursů pro vzdělání dívek s penzionáty útulně zařízenými, kde nábytek, stěny, obrazy, vše tvoří lahodný souzvuk, kde vše se usmívá lidovou krásou slohu a ornamentů, že nemožno v tom líbezném okolí než česky myslet, česky cítit a česky volně dýchat? To jsou Vesniny školy.

A víte čím byly v rozkaceném běsnění německého příboje za Rakouska?

Byly ochrannou výspou češství, o níž se marně lámaly vlny němectví, nemohouce jí přelíti ani zdolati. Byly majákem českých rodin, jenž vrhal své světlo po celé Moravě i hluboko k nám do Čech, osvětluje srázy hrozícího odnárodňovacího nebezpečí. Byly zdrojem, z něhož se napájela dívčí srdce ve věku nejpřístupnějším nejen potřebnými vědomostmi, ale spolu též živou láskou k národu, tím nejzázračnějším pramenem, který národy i z mrtvých kříší a při životě je zachovává.

Tím byly školy Vesniny.

Žákyně jejich byly přímo cechovány ne-

smazatelným znamením pro celý život. Řekneli vám paní: „Byla jsem žákyní Vesny“, můžete spolehnouti, že je to uvědomělá Češka. Poznala jsem jich mnoho, ale na výjimku jsem dosud nepřišla.

Bylo třeba nejrozmanitějšími podniky dobývati zdrojů příjmů pro materielní podklad a výzbroj škol. Co jen důmyslu bylo třeba připadnouti vždy na něco nového, orginálního, z čeho by plynul potřebný peníz, kolik důmyslu, znalosti věci a lásky bylo zapotřebí zaříditi vše tak, jak se hotové jeví. Štěstí ovšem Elišce přálo tím, že ředitelem škol Vesniných stal se Frant. Mareš, muž vzácných kvalit duševních a povahových, idealista, pracovník nadšený, jemného smýšlení a jemného, vybrouseného chování. On vyvrcholil Eliščino dílo svým širokým rozhledem a všestrannou, bohatou pronikavou činností paedagogickou. Druh druhu po dlouhá léta pracoval do rukou.

Nebyla by stálé duševní vysilování zdolala, kdyby si nebyla uchránila před cizími zraky pečlivě ukryté osobní blaho. Radost svého života. Vědomí, že má srdce, které ji bylo oporou, sílou a štěstím. Dojatě se mi o něm zpovídávala. Tak píše mi o Štědrý den 1888: „A ta duše moje drahá je tak dobrá, něžná, při všech přednostech svých tak skromná, vášnivé povaze moji klidem svým blahostným, oporou nejvzácnější a zase v citech a snahách svatých hvězdou zářivou, jejíž jas rozněcuje, kdy plným souzvukem zazní duší píseň nejdražší, zazní v duších dvou, jež totéž myslí, cítí, chtějí.“

A šla léta, dlouhá řada let, a každý list přináší trochu pelu z toho čarovného květu, který si v duši hlídala, květu ve světě tak vzácného, vždy nějakou krůpějku z hlubokého poháru duševního, z něhož pila své štěstí. —

Tak i vrelé ženské srdce žilo v nej, ale nad ním víťazily tie neosobné záujmy, za ktoré pracovala. Na záujmy osobné nestačila pamätať ani k vôli svojej veľkej láske. Svojich mladších bratov, sestry, pripravila do života, sama zostala svobodnou.

Brnenská Vesna ide stavať akýsi zvláštny domov pre osamelé, samostatné ženy, a ten dostane meno „Dům Elišky Machové“ na uznanie jej zásluh o Vesnu, o ktorých ona za živa nikdy nechcela počuť. Jej dielo už za jej života našlo svojich pokračovateľov. Vesna našla si svojho Mareša a mnoho iných vynikajúcich učiteľských síl; Útulňa svoju starostku Máriu Stejskalovú, mierové hnutie Jindrišku Wurmovú — a Zemská organizácia pokrokových žien moravských tiež v jej účinkovaní vidí svoje počiatky.

Od Elišky Machovej má i naša Živena niekoľko listov z prvých časov jej brnenského účinkovania, ba i návštevou bola tu v Martine a zanechala veľmi priaznivý dojem po sebe. Odvtedy so zvláštne sympatickou pozornosťou sledovaly sme zdarný rozvoj Vesny a sdieľame teraz jej smútok pre smrť jej zakladateľky.

Eržika Mičátková:

Listy z Juhoslávie.

III.

Ľudmile Podjavorinskej.

Drahá Ľudmila!

Hľa! kde som sa ja dostala: do Južnej či Starej Srbie, blízo biblických Tesaloník a Egejského mora. Blízo svätej hory Atos, sídla Sv. Sávu, patróna pravoslávnych škôl, budovateľa ich a chrámov, kláštorov srbských, všetkého ušľachtilého, vzdelanostného pre svoj národ — a pritom veľa myslím na Teba, bo moja spoločníčka je básnička. Ona pozerá na kraj tento, ktorého ešte nevidela, s povzdychom nad minulým utrpením a s roztúženým zrakom unáša sa do sfér vyšších. Tak práve ako my, keď sme pred vojnou boly v Belehrade, a ty stojac na Kalimegdane[1], rozhliadala si sa, unášala si sa a ja s obdivom hľadela som a klaňala sa básnickej duši, ktorá tak mnoho vidí a cíti, čoho my, biedni, obyčajní smrteľníci nevidíme, a preto tak rada básnikov, lebo tí nedajú zovšednieť. Vtedy by sme neboly poverily nášmu šťastiu, našej svobode, ani náš spoločník „obzerajda“, ktorého si Ty tak nazvala. Áno, vtedy sme boly šťastné, že sme mohly počuť meno „Hôtel Slávia“ a v ňom sosadnúť, a hľa, Ľudka: široká, veliká, krásna Slávia v skutočnosti!

*

Ale chcem opísať štvrté valné shromaždenie žien srbských, slovinských a horvatských v Skopli. Ja na ňom zastupujem Slovenky a Češky z Juhoslávie.

Dňa 17. októbra o jednej popoludní došly sme do slávneho mesta cára Dušana Silného. Týmto rýchlikom prišlo nás do tristo,

[1] Kalimegdan je záhrada v Belehrade, vysoko, akoby na ostrove, nad Dunajom a Sávou.

Africká krásavica ide na návštevu.

deň vopred do 30—40. Radostná nálada! Stanica ovenčená, zástavy, vojenská hudba, všetky školy i s univerzitou, na čele ženy v zvláštnych národných krojoch južného Srbska. So srdečným „Dobro nám došly", s roztvoreným náručím vítajú svoje sestry. Obecenstvo víta tie ženy, ktoré v krušných časoch utrpenia Srbstva (Srbsko až podnes má hrdinské ženy, „Čučuk Stany") so svojím národom a za svoj národ pretrpely celú kalváriu a ktoré teraz v svobode neúnavne starajú sa o blaho a rozkvet národa, krajiny.

Miestna predsedníčka víta nás primeranou rečou, predstavuje sriaďujúce komité dám, oddáva do pohostinných domov, každá z dám čaká si svojich hostí. I mňa a slečnu Jovanku Hrvaťaninovú, mladú srbskú básničku a profesorku z Nového Sadu, zrovna unáša pani seňorová (próta) Polihrona Nikolička k sebe a dáva k dispozícii autá, parádne koče, ktorých je nadostač, no my volíme ísť pešo, vystrieť údy po dlhej ceste, a teplé južné slnce ohrieva nás v radostne vzrušenom meste. Volanie: Živile sestre! Živeli Slaveni! sprevádza nás hlavnou ulicou mesta Skoplia k domu našich hostiteľov. Už sme v dome pána prótu. Víta nás vo svojej útulnej novej vile.

Osviežiac sa po štrnásťhodinovej ceste (rýchlikom) ja som za oddych, moja spoločníčka za vychádzku. Ja zaspím, zavrhujúc večeru i čaj, ktorý mi láskavo ponúkajú, držiac sa slovenského príslovia: „lepšie spať, ako med lízať". V nedeľu, 18. okt. vstanem včasne. O deviatej hodine je otváranie shromaždenia — všetko sa dostaví v určitý čas — v Osvetovom dome, peknej poschodovej budove. Tam je i výstavka, miestné sestry Srbky ju utešene upravily: kroje, zdobené zlatom, pestré rukávce, čilime (pokrovce), keramika. Na poschodí priestranná sieň osvetová nás prekvapuje vkusom, priestorom, peknými obrazmi. V prôčelí podobizne kráľa Petra a kráľa Alexandra. O 9-ej hodine prišiel i vladyka a veľký župan. Tu v Južnom Srbsku sú služby Božie od 6-ej ráno do ôsmej, poldeviatej. Shromaždenie otvára pani Šimićová, ad hoc predsedníčka pre toto shromaždenie. Prísediace sú pani Taučarová, Slovinka, a pani Zlata Kovačevićka, Horvatka. Každá v svojej reči krásne prehovorí. Taučarová pozdraví mesto Dušana Silného, starej slávy dedovinu, s búrlivým súhlasom.

Shromaždenie predsedníčka zakľučuje na poludnie. Po obede sú prednášky panej Šiljakovej a advokátky P. o jednakom práve detí ženského rodu s mužskými. Prednáška panej Šiljakovej bola populárna, ľudová, advokátkina bola pre tamejšie pomery, kde čudné zákony boly i sú (ženské temer z dedictva vytvárajú). Večer slávnostné predstavenie v divadle „Zóna Zanfirová" od Stevana Sremca. (Iste sa budeš pamätať, že môj brat Vlado od neho moc kusov poprekladal. Bože, keby on žil, ako by pozeral na Skoplie, na zem túto, ktorá úpela pod Turkmi... a bolesť mi sviera dušu pre brata...) Krásny kus, výtečná hra, slzy tisne do očú. Sremac písal štokavčinou nišsko-moravskou, Gundulić ikavštinou dalmatínskou. Sú to krajové nárečia. Mne obe také milé, veď toľko slovenčiny v nich. Moje súsedky sa trápily, či rozumiem. Ja som ich uisťovala, že celkom. Bol to ozaj krásny večer! Všetko srdečné, úslužné. Tej úslužnosti mi bolo hneď treba: ako hosť, mala som miesto vpredku a pri východe moji hostitelia i s básničkou mi unikli. Ja som poprosila dámy, tie zasa troch gavalierov, aby ma odprevadili. Moji hostitelia boli znepokojení, čo to, ako sme sa minuli. No narobilo to i veselosti; ráno moja básnička napísala mi veršík „Tri kavalira, jedna dama, meďu jablanama" (medzi topoľmi). A to nebolo práve také čarovné, lebo gavalieri nevedeli cestu, len že som si nohy nevylámala, takou cestou sme šli. Fara osvetlená, čakali ma. Tešila som sa, že som došla, a gavalieri neviem, iste by sa radšej boli pobavili v hoteli Bristol, ako takú prechádzku. No už je pozde a zajtra ideme na zasadnutie, chceme obzrieť i mesto cára Dušana, i kostol Sv. Spasa.

(Pokračovanie.)

Z historie tanca*.

Počiatky tanca musíme hľadať v najstarších dobách človečenstva v mimovoľných pohyboch, sprevádzajúcich silné rozochvenie citov a mysle, hlavne pocit radosti, ktoré človek v istom poriadku často opakoval, a tak povstal v jeho pohyboch istý rytmus. Bol to asi v prvom rade *bojovný tanec*, tancovaný mužskými pri slávnostných príležitostiach alebo pred bojom na povznesenie bojovnej nálady. K tomuto pojil sa neskoršie so ženskými tancovaný *t anec lásky*. Keď človek začal ctiť prirodzené a nadprirodzené sily, povstaly rozličné *náboženské* a *pohrebné tance*

* Podľa dr. E. Siblíka „Tanec", 26—27. sv. sbierky „Duch a svět".

Zprvu bol to akiste sborový, neskoršie i sólový tanec, sprevádzaný zo začiatku rytmickým tľapkaním rúk, pozdejšie spevom a napokon i primitívnymi hudobnými nástrojmi (píšťaľa, bubon).

Egypťania už veľmi kultivovali tanec, sprevádzajúc ho hlavne harfou a píšťaľou. Boly to v prvom rade náboženské (rituálné) tance (tanec okolo sv. býka Apisa, slávnosť Isidy a Osirisa), tancované obyčajne kňazmi v chráme i v svobodnom, potom rozličné svetské tance pri slávnostiach a hodovaní, účastníci ktorých kochali sa v čarovnej hre línií do priesvitného závoja odetého ženského tela (ostalo nám viac vyobrazení takýchto tancov) a napokon takzvané astronomické tance, predstavujúce pohyb nebeských telies.

Tanec pestovali i *Babylonci, Asýrčania, Feničania* a iné národy starého sveta. *Židia* osvojili si tanec za svojho zajatia v Egypte, tancovali pri slávnostiach, ale i súkromne, ich tanec zvrhol sa často v obyčajné orgie (tanec okolo zlatého teľaťa!). Zo starého zákona vieme, že i sám kráľ Dávid tancoval verejne, známy je i erotický tanec Salome, krásnej dcéry Herodiady. *V Indii* náboženské tance v pagodách tancovaly tanečnice devadasi, svetské tance však bajadéry, oba druhy tanečníc tešily sa všeobecnej úcte, tvorily zvláštnu kastu a udržaly sa až podnes. Vo *Frýgii* a *Lydii* oslavovali bohyňu prírody Kybelé orgiatickými tanci.

Dedičia staroegejskej kultúry *Gréci* stali sa náruživými pestovateľmi tancu. Mysleli si, že i bohovia tancujú, ich fantázia zaľudnila lesy tancujúcimi satyrmi, silénmi a nymfami, mali osobitnú bohyňu tanca Terpsichore, a tanec považovali za bohumilú vec. Prvky tanca prevzali od Egypťanov, no vliali do neho svoju jasnú dušu, urobili z neho niečo originálneho, typického, svojím estetickým jemnocitom vypestovali ho do veľkej výšky. Na helénskej pôde stal sa tanec zdrojom estetického pôžitku, ozajstne harmonickou hrou, bezvadne rytmickým pohybom krásneho, vypestovaného ľudského tela (ako skutočne umelecký tanec môže produkovať len takéto telo). Boly to hlavne rozličné náboženské tance ako forie, hyporchemata, veselé dionýzie a konečne divé bakchanálie, v ktorých polonahé ženy a dievčatá v noci, pri svetle pochodní, hudbe a speve tancovaly v lese divo, až upadaly do exaltácie, svätého šialenstva. Heléni tancovali však hojne i rozmanité svetské tance na slávnostiach, svadbách (hymenaie), hostinách, ktoré boly prejavom povznesenej nálady, radosti a lahodným divadlom pre divákov. Boly to sólové alebo sborové tance, nie zriedka realistické i drastické. Bezuzdný „Jarný tanec", ktorý tancovaly hlavne hetéry, bol prejavom prekypujúceho zdravia a radosti zo života. Tanec stál i v službách výchovy ako prostriedok pestovania krásy tela (takzvané apolínske tance, sprevádzané obyčajne spevom a gitarou). V Sparte v gymnáziach cvičila sa mládež obojeho pohlavia od útleho veku spolu tancovať, a to v úplnej nahote cieľom odstránenia smyselných vzťahov a zosilnenia mravného cítenia oboch pohlaví. Mnoho tancov antickej Helady ostalo zvečnené hlavne na vázach a v soškách, z tej doby pochádzajúcich.

Etruskovia v Itálii obznámili sa s orientálnymi tanci prostredníctvom Feničanov, s ktorými boli v čulom obchodnom styku. Na ich tanec mal neskoršie vliv i tanec Grékov. Od Etruskov prevzali tanec *Rimania*, ktorých studená, prísna povaha však, tak sa zdá, neprodukovala v tanci nič originálneho. Zprvu boly to náboženské tance, hlavne na oslavu boha vojny Marsa, tancované pri zvukoch flauty a tlčení na štíty. Neskôr ujalo sa mnoho cudzích, hlavne gréckych tancov. Za časov cisára Augusta bolo v Ríme vyše 3000 cudzích tanečníc, medzi ktorými vynikaly hlavne ohnivé Gaditantky z juhohispánskeho mesta Gades, ktoré nadšene ospevovali súvekí básnici. Ujal sa i divadelný tanec a skvele vystrojené pantomimy (tanečné nemohry), známe už i u Grékov, v ktorých vystupovali i cisárovia a cisárovny. Keď legie doniesly so sebou z ďalekého východu bujné orientálné tance, tanec prestal byť prostriedkom ušľachtilého kultu tela, stal sa výlučne prameňom rozkoše, zvrhol sa v obyčajné orgie, spojené s divými pitkami a výstrednosťami, proti ktorým darmo pozvihovali svoje výstražné hlasy i takí mužovia, ako bol Scipio, Cicero a Seneca. Národ rímsky vtedy sa už rapídne blížil ku svojej záhube. Mnoho vyobrazení rímskych tancov zachovalo sa hlavne v pompejských freskách.

Byzancia prevzala dedictvo Ríma a s ním i náklonnosť ku bujným, orgiatickým tancom. Tanec bol tam hojne pestovaný a sama cisárovna Teodora neostýchala sa vystupovať v cirkuse ako tanečnica.

Starí *Galli* oslavovali z jari matku Prírodu divými, bezuzdnými tanci, v ktorých tancujúci upádali do delíria a zraňovali, kaličili sa navzájom, ako ešte i dnes mohamedánski derviši.

Starí *Slaviani* tiež pestovali tance. Hromadne tancovali tak na každoročných slávnostiach symbolickéko pochovávania bohyne Morany.

Na troskách antického sveta utvorené *kresťanstvo* so svojím asketizmom, ktorý opovrhoval všetkým pozemským a staral sa iba o život záhrobný, bolo pre ďalší vývin tanca

veľmi nepriaznivé. Cirkev kresťanská zatracovala tanec, vyhlasujúc ho za vynález diabla, ale že na tanec zvyklé ľudstvo nemohlo bez neho ostať, o tom svedčia mnohé cirkevné zákazy a ostré vystúpenie cirkevného snemu r. 692. Všetky, aj najprísnejšie zákazy neodvrátily však ľudí od tanca. Z križiackych vojen z ďalekého východu sa navracajúci bojovníci donášali so sebou rozmanité orientálné tance, a od XIV. storočia už ani cirkev nestavála sa proti tancu na také mierave stanovisko. Tanec stal sa od tých čias na dlho aj čiastkou cirkevných obradov, procesií, hlavne v Španielsku* a Portugalsku. Zo stredovekých tancov najcharakteristickejší je príšený *tanec smrti*, vyobrazený hlavne Holbeinom a Dürerom, cieľom ktorého bolo umŕtvovanie telesných náruživostí. Práve opak toho bol *sabath*, symbol zničenia, divý tanec stríg a strygôňov, podobný pohanským bakchanáliam, ktorý tancovali v kruhu nahé ženy a za démonov oblečení mužskí. Okrem týchto tancovaly sa rozličné ľudové tance, v ktorých sa vyburovala utláčaná radosť zo života. Remeselnícke cechy maly každý svoj zvláštny tanec. V kruhoch šľachty pestovali figurálné tance pomalých, vznešených pohybov, na pr. takzvanú *pavanu*, ktorá napodobovala chôdzu páva atď. Tance sprevádzaly sa zväčša len spevom, lebo hudbu okupovala si stredoveká cirkev výlučne pre seba.

Doba renesančná znamenala oživotvorenie antickej kultúry, ale i vzkriesenie a horlivé pestovanie tanca. Antické tance, občerstvené súvekými tanci, našly v Itálii všeobecnú obľubu i u panovníkov, vynikajúcich ľudí, ba i u vysokých cirkevných hodnostárov, nevynímajúc ani pápežov. Pápež Alexander VI. († 1503) rád sa kochával v tanci udajne svojej krásnej dcéry Lukrécie Borgie. Podľa súvekých údajov tridentský koncil skončil sa (1562) všeobecným plesom, na ktorom sa i najvyšší cirkevní hodnostári aktívne zúčastnili. Florenckí Medičovci sami vystupovali na slávnostiach ako tanečníci. V maliarstve tohto času Botticelli jeden z prvých zvečnil tanec vo svojom obraze „Jar". V prvej polovici XVI. storočia zaviedla Medicijská Katarína, žena francúzskeho kráľa Henricha II., taliansky tanec i vo Francúzsku, kde skoro stal sa všeobecne obľúbeným a vytlačil surové stredoveké turnaje. Boly to popri pavane rezkejšie figurálné tance: *gaillarda* a *volta*, ktoré sa v XVI. storočí tancovaly v celej Europe. V XVII. storočí, v časoch „slnco-vého kráľa" Ludvika XIV., v móde bol tanec *courranta*. V nasledujúcom storočí, v galantnej rokokovej dobe, najobľúbenejší tanec bol popri *allemandy* graciózny ale ťažký, sladkou hudbou sprevádzaný *menuet*, známy už i v XVI. storočí. Rozšíril sa po celej Europe, prispôsobujúc sa všade charakteru patričného národa. Zvečnený je v mnohých obrazoch súvekého maliara Watteauva a jeho žiakov. Koncom toho storočia zaviedla kráľovná Mária Antoinetta miesto neho živšiu, svieže-jšiu *gavottu*. Tanec stal sa nerozlučným s hudbou, najmä od XVII. storočia.

(Dokončenie.)

* V sevilskej katedrále sprevádzané sú i dnes slávnostné omše tancmi, tak i procesie v Španiesku.

Zrnká.

Chcú nám dať akéhosi vedeckého boha namiesto nášho, od vekov do vekov večného, živého Pána Boha.

Škoda, že poezia Vianoc zmizne so zmiznutím „stromčeka" z izby, a nastúpi čas-život všednosti, trudu a chladu — namiesto jasu, tepla a slávnostnej „dobrej vôle". Škoda!

Ale sme len svet zmotaný: na jednej strane sa celou silou či na silu opatruje, ochraňuje život dieťaťa i najbiednejšieho: „bez otca, bez matere" — ktorá ho vďačne predá, za 200·— Kčs i lacnejšie. Na druhej strane sa na silu odstraňuje i len možnosť dieťaťa, a to v kruhoch, kde by sa práve mohly a maly silné a viaceré deti rodiť. Pozor na zadné kolesá!

Ešte vždy mlčať budeme, až to kamenie zahovorí? nad týmto mravným úpadkom, nad touto nemravnosťou-nečistotou života, ktorá už zolovským spôsobom hučí nielen po mestách a mestečkách, ale i po dedinách už. Hrozí zkazou duševnou i telesnou národu nášmu žiť počínajúcemu. Väčšie, silnejšie národy zapadly v nemravnosti. Daj Pane hlasu, ktorý by nebol volajúcim na púšti!

Tie „ostrihané" však nie sú viac „Evine dcéry", keď pozbavujú sa tej prirodzenej ženskej okrasy. Ako vidno, tá pramater naša Eva tiež už vyšla z módy. S „pokrokom" i v umení nám dnes-zajtra moderný umelec-maliar namaľuje pramať Evu — s mikádom!

Bude sa i to páčiť ženskému svetu? bez okrasy!

K. R.

Kronika.

Zo spolkového života Sloveniek v Juhoslávii.

Dňa 14. februára 1926 náš kysáčsky odbor Ústredného spolku čs. žien sriadil pekné ľudové večierky bratov Chalupkovcov, ktoré boly hojne navštívené, ba možno povedať manifestačné. Slečna predsedníčka E. Mičátková mala prednášku „Ján Chalupka, písateľ divadelných hier, a Samo Chalupka, pevec národný“. Poukázala na kňazov, opravdových to duchovných vodcov svojho ľudu; poukázala, že divadlo je nie hriech, ako to tu poniektorí vykladajú. Ján Chalupka divadlom budil národné povedomie, naprával pomýlených. Divadlo je chodník k národnému životu, pestujme ho s láskou, aby sme nezaostávali za inými. Samo Chalupka, hovorila prednášateľka, zaspieval krásnym, prístupným spôsobom k ľudu. Ako náš Vajanský o ňom napísal: Krásna romanca „Kebych vedel, kde to leží, kam to tá noc ráno beží“ prešla do úst ľudu. Po prednáške devy z ľudu krásne nám to zaspievaly. P. Macák pekne zarečnil „Mor ho!“ Z. Heverová „Juhoslovanom“ a zasa spev „Koníku môj vranný“ a Zuzka Gombárová zarečnila „Zabitý“. Zatým naši ochotníci zahrali podarene pri veselej nálade „Starého zaľúbenca“ od Jána Chalupku, a akoby filmový obraz, poslovenčený a upravený pre divadlo E. Mičátkovou: „Hostia“ od Jackieva. Početné domáce obecenstvo (Kysáč je roľnícka dedina) s pánom rychtárom a pani rychtárkou a hosťmi Srbmi, Rusmi, Čechmi bavilo sa do rána, a rozchádzajúc sa privolávalo slávu Chalupkovcom. — V nedeľu, 28. februára ideme do Nového Sadu na slovenské divadlo.

Kurs pre ženy, usporiadaný Živenou spolu s Osvetovým Sväzom. Bolo 12 prednášok (6 štvrtkov) pred Vianocami, 12 prednášok (6 štvrtkov) po Vianociach. Prvá prednáška 12. novembra 1925, ostatná 4. marca 1926. — Predmety: nauka občianska, vychovávateľstvo, sebavzdelanie, zdravoveda, soc. pečlivosť, domáce hospodárstvo. — Prednášajúci: E. M. Šoltésová (vychovávateľstvo), riad. E. Andresová (vychovávateľstvo), dr. V. Bláha (občianska nauka), dr. A. Cirps (zdravoveda), spr. Fr. Heřmanský (pomer rodiny a školy), dr. J. Hrdlička (opatera dieťaťa, detské choroby), odb. učit. M. Krausová (domáce hospodárstvo), taj. Št. Krčméry (sebavzdelanie), radca Fr. Mareš (soc. pečlivosť, vznik Vesny), prof. E. Mudrochová (vplyv kina na dieťa), prof. inž. J. Nečásek (falšovanie potravín), prof. M. Pilařová (A. Heyduk), dr. Fr. Rojka (ženské vzdelanie), soc. taj. O. Šimková (vývoj soc. škôl v republike i v cudzine). — Počet zapísaných účastníček 92, priemerná návšteva 45.

Ženské snahy.

V Japonsku.

Ani ono nezostalo nedotknuté ženskou otázkou. I tam ženy, a to pri japonskej pokrokovosti temer bez ťažkostí, vydobyly si právo navštevovať všetky možné školy, aj univerzitu, i nastupovať všetky verejné povolania, ku ktorým tie školy pripravujú. Školy čo rok viac sú navštevované, a to nielen dievčatmi, ale i vydatými ženami, čo v našej starokultúrnej Europe je iste veľmi zriedkavé. Univerzitu vychodivšia žena zostane naďalej u muža, či dostane sa jej nejakého verejného povolania, a či nie. Takto za niekoľko rokov bez hluku a vypínania sa — zdá sa, že so súhlasom svojich mužov — vpravily sa Japonky do nových úloh najpokročilejších Europaniek a pritom nezahodily, len azda s ľudskou dôstojnosťou vyrovnaly svoju tisíceročnú pôvodnú a tradicionálnu úlohu: byť dobrou, starostlivou a trpelivou ženou svojmu mužovi, bezpodmienečne poslušnou nevestou svojej svokre a múdrou, láskavou matkou-vychovávateľkou svojim deťom. Tak, zdá sa, novodobými vymoženosťami žien ani rodinný, ani spoločenský život Japoniek nebude vážne otrasený, ale skôr rozjasnený a zošľachtený.

Ale rozumie sa, i tam ženám prístupnejšie a teda i pochytnejšie sú povolania ľahšie, menej významné a iste i menej platené. Na príklad telefonistiek je tam na tisíce a zorganizované sú do celoštátneho sväzu. I politických práv, najmä práva volebného sa domáhajú, ba možno, že posiaľ sa ho už i domohly. *E.*

Prvá okresná lekárka v Československu.

Prvou okresnou lekárkou v našom štáte stala sa dr. M. Vlasáková v Topoľčanoch. — V Československu môžu byť i ženské svedky pri sobášoch. — Americkí protestantskí biskupi dohodli sa s poslaneckou snemovňou o odstránení slova „poslúchať“ pri sobášnom obrade.

Zo Ženskej národnej rady.

Ženská národná rada v Prahe mala 31. januára 1926 tretie valné shromaždenie v Ženskom klube českom. Zo zprávy tajomníčky a zprávy odboru pre styky s cudzinou vysvitá, že Ženská národná rada je dôležitým činiteľom pre styky so zahraničím. Do tejto propagačnej činnosti patria

styky Ženskej národnej rady s Medzinárodnou ženskou radou, účasť jej delegátok na washingtonskom kongrese, na konferenciach Malej ženskej dohody, kultúrna činnosť českých a slovenských amerických kolonií cez kongres vo Washingtone, styky so svetovou Allianciou pre volebné právo žien a so Spoločnosťou národov. Dodatky k zpráve tajomníčky podaly referentky jednotlivých odborov: mravnostného, materinstvo a dieťa, skupiny robotníckej, mierového, tlačového a organizačného, odboru „Postavenie ženy v zákonoch", ktorý pracuje na návrhoch o reforme občianskeho zákona.

Bacila spacej choroby našla ženská.

Miss Alice Events z hygienického laboratoria vo Washingtone našla bacila spacej choroby. Je to jeden z najkrajších a najzaujímavejších úspechov, aký kedy dosiahla ženská.

Literatúra.

Za preklady cenných diel svetovej literatúry.

Pod mottom:

„Za dobrú knihu a tichý kút
Dal by som všetko.
V lesných húštinách i na ulici
Dľa chuti keď čítať môžem,
Cítim sa sladko,
Duša mi plesá okriata.
Milá kniha, na ktorú hľadím,
Viac stojí, než hruda zlata!"
(Stará anglická pieseň.)

bratislavské vydavateľstvo „Akademia" oznamuje, že sa zakladá „Spoločnosť priateľov klasických kníh", ktorá by miesto bezcenných kníh — akých u nás mnoho vídať po kníhkupeckých výkladoch a železničných staniciach a aké ľudia často kupujú, zlákaní fantastickým názvom alebo krikľavou obálkou — dala do rúk priateľov dobrej knihy večných klasikov svetovej literatúry v slovenčine. Prosí vstupovať za členov „Spoločnosti priateľov klasických kníh", a tým záväzne zúčastniť sa v tej veľkej práci, ktorá je povinnosťou a záujmom každého Slováka. „Každý člen — hovorí sa vo vyzvaní — patriaci do „Spoločnosti priateľov klasických kníh" zaväzuje sa, že v „Knižnici spoločnosti priateľov klasických kníh" vyšlé knihy, štvrťročne jedno dielo, prevezme pri výhodných subskripčných podmienkach. Tieto výhody majú len členovia horemenovanej spoločnosti. Cena kníh v riadnom knižnom odpredaji bude omnoho vyššia. *Technická úprava kníh bude štýlová, harmonujúca s obsahom; tlačiť sa budú na jemnom bezdrevnom papieri a ich väzba bude skvostná, jednoliata.*

Členovských poplatkov nežiadame, ale aby sme mohli nášmu programu zadosťučiniť, treba, aby členovia na ročne vyjsť majúce štyri diela Kčs 160·— na čiastočnú úhradu zaplatili, ktorá čiastka môže byť aj v mesačných Kčs 13·50 splátkach platená, a podpisom zaviazali sa v tejto knižnici vyšlé knihy cez dva roky za supskripčnú cenu odoberať.

Následkom našich politických pomerov naše styky so štátmi, stojacimi na vysokom duševnom a kultúrnom nivó budú omnoho živšie, a my nebudeme žiť ani na kultúrnom, ani na hospodárskom poli izolovaným životom. Preto jednou z prvých podmienok nášho medzinárodného postavenia je, aby sme sa soznámili s kultúrou vzdelaných štátov, práve tak, ako sa my snažíme, aby sa ony soznámily s kultúrou našou, slovenskou. Všetko to však dá sa len tak docieliť, keď nás, Vaše Blahorodie, svojím členstvom v horeopísanej „Spoločnosti priateľov klasických kníh" budete podporovať a takto umožňovať vydávanie kníh, zariadiť sa majúcich do spomenutej klasickej románovej knižnice. Veríme, že v tomto našom podnikaní, ktoré bude súčasne aj ozvenou nálady našich spisovateľov, bude nás podporovať každý, či už aj prostredníctvom svojich priateľov, známych, hlavne však v spolkoch a pod."

Program pre roky 1926—27.

1. Merežkovskij: Mesiáš.
2. Tolstoj: Anna Kareninová I—II.
3. Boleslav Prus: Faraon I—III.
4. Dostojevskij: Netočka Nezvanová.
5. Dickens: Dávid Coperfield I—II.
6. Balzac: Šagrénová koža.
7. V. Hugo: Parížska Notre Dame I—II.
8. Maupassant: Jeden život.
8. Bulwer: Posledné dni Pompejí.
10. Hamsun: Hlad.
11. Bronteová: Búrlivé výšiny.
12. Keller: Epigram.
13. Flaubert: Salambó, alebo Pani Bovaryčka.
14. Jókai: Čierné diamanty I—II.

Redaktorom knižnice bude básnik Emil B. Lukáč. Akciu odporúčajú: Spolok slovenských spisovateľov v Bratislave, Matica Slovenská v Turčianskom Sv. Martine, Spolok slovenských umelcov a Umelecká beseda slovenská v Bratislave.

Prihlásiť za členov možno sa skrze administráciu Živeny v Turčianskom Sv. Martine.

Domácnosť.

Šálka čokolády.

Dobre pripravená čokoláda sú výborné raňajky pre nervózneho človeka, ktorý neznesie ani kávy, ani čaju. Zkúste to tedy ráno s „une tasse de chocolat". Vo Francúzsku je to veľmi obľúbený nápoj. Pravda, je rozdiel v čokoláde. Len jemná čokoláda je záživná, preto nesporiť pri nákupe čokolády. Lacný druh obsahuje múku. Na jednu šálku vezmime tabličku čokolády, rozrežme ju na kúsky, dáme do emailovej nádoby, nalejeme 2 de-

cilitre mlieka a necháme ju stáť na kraji sporáka, aby sa čokoláda rozpustila. Miešame drevenou varešku. Potom prilejeme vriaceho mlieka a dáme všetko 3 minúty variť a horúce nesieme na stôl. Môžeme pridať i trochu kakao, ale potom musíme väčšmi ocukriť

Aj v Španielsku varia dobrú čokoládu. Je veľmi hustá, pre osobu dajú 4 tabličky čokolády, miesto varešky trepú metlou na sneh rozpustenú čokoládu s mliekom, až to sovrie, a to 6 ráz musí sovrieť, pričom sa neprestajne trepe, pokým ju nalejeme do šálky. Cukor si dá každý podľa ľúbosti.

Čokoláda je omnoho zdravšia, než káva alebo čaj, a na nervy nemá nijakého účinku. Medzi čokoládou a kakaom je rozdiel, hoci oboje pochodí z toko samého zrnka. Ovocie stromu kakao pochodí z Mexika a priniesli ho Španielci. Pitie čokolády sa rozšírilo po celej Europe a hlavne v XVIII. století bolo veľmi v móde. *Jahodová.*

Spolkové zprávy.

O činnosti spolku.

(Na shromaždení martinského odboru Živeny 18. jan. 1926 referovala *Marína Jenčová,* št. učiteľka.)

Prvým prejavením hnutia slovenských žien bolo ich združenie sa v celok. Bolo to roku 1869, keď z iniciatívy známeho slovenského národovca Ambra Pietra utvorily slovenské ženy spolok „Živenu". V nasledujúcom roku potvrdila maďarská vláda i stanovy spolku. Slovenské srdcia už vtedy vycítily, že výchova mládeže, najmä ženskej, hrala vždy veľkú úlohu v živote národov. „Živena" tedy v ňou zakladaných školách chcela umožniť výchovu slovenských dievčeniec a tým vo veľkej miere prispievať k národnému, duševnému a hmotnému zveľadeniu celého slovenského národa. Ale maďarská vláda nedovolila Živene založiť ani len gazdinskej školy. Na prvom valnom shromaždení, 24. aug. 1870, vyvolený bol i prvý správny výbor. Všetkých členov nebolo mnoho, i tajomníkom bol vtedy ešte mužský, a to sám horlivý spolupracovník Ambro Pietor. Ale u všetkých členov bolo tým viac nezlomnej vôle chcieť vykonať všetko to, čo môžu slabé ženy za svoj národ vykonať. A pracovaly! Snažily sa dôkladne poznávať tak biedu, ako i radostný život ľudu, aby mohly pomôcť a poradiť tam, kde bolo treba. Bola to práca iste radostná, veď koľko jemného citu a prirodzeného vtipu je skryté v našom ľude. A úlohou Živeny bolo upozorniť na to práve aj iných. Triumfálnym dôkazom tohto druhu bola veľká výstavka slovenských výšiviek, usporiadaná Živenou v Martine roku 1887. Skvostné práce slovenských prostých žien vzbudily pozornosť a všeobecný obdiv a privábily mnoho návštevníkov. Výstavka mala i ten význam, že i širšia verejnosť začala sa zaujímať o naše výšivky. Už i týmto vykonala Živena kus práce za slovenský ľud.

Ako pracovala Živena až do prevratu na poli výchovy, k tomu stačí úplne pripomenúť, že Živena má dnes medzi svojimi členmi ženy s takými pevnými charaktermi, ktoré nezlomil ani úžasný režim maďarskej vlády, ktoré nepodľahly ani v najukrutnejších časoch našej národnej a sociálnej poroby; naopak, ony v rodinnom svojom krúžku udržiavaly iskrierku slovenského citu a povedomia. Ony dobre vedely, že nemôže byť svobodným ten národ, ktorého synovia a dcéry nemajú národného povedomia; nemôže milovať svoj národ ten, kto nepozná jeho mäkké srdce a ušľachtilú dušu, jeho krásné tvorby ľudového priemyslu, hudby, literatúry a výtvarného umenia. So všetkým týmto oboznamovaly sa aspoň čiastočne na schôdzkach Živeny, ktoré boly rázu zábavno-poučného.

Po osvobodení rozšírila sa činnosť Živeny. Okrem kultúrnej činnosti, ktorú koná s Maticou Slovenskou, pracuje Živena i na poli soc. pečlivosti. V tomto obore je Živena vernou družkou Čsl. Červeného Kríža. Jasle, stravovanie chudobnejších žiakov v zimných mesiacoch, detské letné kolonie atď. sú peknými a cennými výsledkami tejto spoločnej práce. Vyžadujú síce veľký materialný a fyzický náklad, ale zistilo sa, že pri dobrej vôli prekonaly sa ťažkosti. Docielené výsledky iste povzbudily všetkých členov Živeny k tomu, aby v budúcnosti pri podniknutí podobných prác s ochotou podali spolku svoju pomocnú ruku.

V kultúrnych prácach sa Živena s Maticou Slovenskou vzájomne doplňujú. Na kurse, ktorý sriadila Živena pre ženy v Martine, ochotne prednášajú a poučujú tak členovia Živeny, ako i funkcionári Matice Slovenskej a Čsl. Červeného Kríža. Navštevovateľky kursu z veľmi pekných prednášok čerpajú a obnovujú svoje vedomosti z oborov ľudovýchovy, domáceho hospodárstva, z literatúry a zdravovedy.

Okrem týchto vážnych prác Živena poskytuje svojim členom príležitosť i k príjemným chvíľam zábavy. Tak vlani sriadené a znova uskutočniť sa majúce večierky, na ktorých sa členovia spolku raz do týždňa schádzali, bývaly milé. Často počuli sme tam i zaujímavé a poučné prednášky. Hlavným cieľom týchto večierkov bolo a je však soznámenie a sblíženie sa členov spolku. I v najväčšej rodine málokedy sa vyskytne nedorozumenie, keď sa všetci dobre poznajú a rozumejú si. Taký život má byť i v spolkoch. Veď i v každodennom živote sa vieme i k najťažším okolnostiam tak prispôsobiť, že predsa len tešíme sa tomu životu. Tým ľahšie je to v spolku, kde všetci majú jednaké práva, ale i jednaké povinnosti, a napomáhať rozkvet spolku je mravnou povinnosťou každého člena.

Pracovné pole spolku Živeny je veľké a vyžaduje vytrvalú a oddanú prácu všetkých členov bez výnimky. O minimálnom programe činnosti spolku sa radí výbor. Na činnosti výboru v jednotlivých odboroch sa zvrtne i celá práca spolku. Možno však povedať, že martinský odbor už aj dosiaľ a úfame sa, že i v budúcnosti vždy v mno-

hých prípadoch bol vzorom ostatným odborom Živeny. Vždy výbor určí cieľ, ktorý sa spoločnou prácou členov dosiahnuť má. Byť členom výboru je nie azda akési pozbavenie člena od práce. Naopak. Každý člen výboru berie na seba dvojnásobnú zodpovednosť za činnosť spolku. Výbor vcelku má omnoho viac povinnosti k členom spolku, ako majú títo k výboru. Práve preto veľmi dôležitou vecou je, aby sa členovia výboru na schôdzkach výborových v plnom počte zúčastnili. Je jasné, že čím je viac úprimných mienok o určenom cieli, tým sú jasnejšie i prostriedky, ktorými možno určený cieľ ľahšie dosiahnuť.

Rokovanie o spolkových veciach vo výbore je len teoretické riešenie vecí. Uskutočnenie návrhov v praxi je potom už povinnosťou všetkých. Mnoho ráz spoliehať sa na iných je síce dosť pohodlné, ale ani zďaleka nie dosť rozumné. Spoločné usrozumenie a spoločná pomoc i najťažšiu prácu vo veľkej miere obľahčujú. Preto prosíme všetkých tých, ktorí už i dosiaľ zaujímali sa o veci spolku Živeny a ku zdarnému vykonaniu ich s radosťou a ochotou prispievali, aby to i naďalej horlive činili. Tých, ktorí však dosiaľ o veci len kedytedy počuli, prosím, nech prídu bližšie, nech si všímajú cieľa spolku Živeny, nech s pozornosťou sledujú činnosť spolku, a som presvedčená, že chuť do práce sa dostaví sama. Je to práca pre výchovu každej Slovenky, aby každá z nás bola samostatným uvedomelým jedincom. Samo sebou sa rozumie tedy, že na druhej strane je to tiež práca za celý národ, a myslím, že nad spoločnú ušľachtilú prácu za blaho národa a vlasti našej inej ani niet. Želáme si tedy, aby sa mienky nás všetkých na tomto bode stretly a aby sme prácu spolku „Živeny“ i v budúcnosti všemožne a ochotne napomáhali.

Knihy a časopisy redakcii zaslané.

Národný Kalendár na rok 1926. Ročník 33. Vydal Národný Slovenský Spolok v Spojených Štátoch Amerických. Sostavil Jozef Žáry. Tlačou Národných Novín, Pittsburgh, Pa.

Oriešky. Časopis pre deti. Ročník VII. Číslo 5. Január 1926. Ročne 10 čísel. Vydáva a tlačí kníhtlačiareň Jána Páričku v Ružomberku. Predplatné na rok 12 Kčs, do Ameriky 1 dolár.

Nový rod. Orgán Sväzu ev. mládeže na Slovensku. Ročník V. Číslo 5. Január 1926. Vychodí 10 ráz do roka. Zodpovedný redaktor Emil B. Lukáč. Redakcia a administrácia v Bratislave, Konventná ul. č. 11. Predplatné 20 Kčs, do Ameriky 1 dolár, do Juhoslávie 40 dinárov. Tlačou „Universum“ úč. tlačiarne v Bratislave.

Svojeť. Časopis slovenských stredoškolákov. Ročník II. Číslo 1—2. Vydáva Vzdelávajúci krúžok sv. Metoda na št. gymnáziume v Nitre. Zodpovedný redaktor Rudolf Uhlár. Predplatné 15 Kčs.

Cirkevné Listy. Ročník XL. Číslo 1. Redigujú V. P. Čobrda a dr. Bohuslav Klimo. Majiteľ a vydavateľ Tranoscius úč. spol. v Liptovskom Sv. Mikuláši. Tlačou J. Páričku v Ružomberku. Vychodia 2 razy za mesiac. Predplatné na rok 40 Kčs. Do Ameriky 2 doláre.

Nová kuchárska kniha.

Sostavila Terezia Vansová. Obsahuje temer 1000 osvedčených a vyzkúsených predpisov, ktoré zodpovedajú požiadavkám nielen prostej, ale i najlepšej našskej kuchyne. Cena viazanej knihy 46 korún. Rozposiela každé kníhkupectvo i **nakladateľ F. Klimeš v Liptovskom Sv. Mikuláši.**

Nečakajte na chorobu ale ošetrujte svoje telo pravidelne, aby ste jej predišli. Na to, ako i na všeobecné otužovanie používajte znamenitú mentolovú francovku Alpu, ktorú Vám čím najvrelejšie odporúčame. Viď inzerát!

Poď sem, synu, a uč sa

múdrym byť,

osvedčuje sa i pri nákupe ako zkúsení ľudia vždy tvrdia. Až budete zasa kupovať francovku, nežiadajte v lekárni alebo v drogerii len francovku, ale výslovne pravú

mentolovú francovku

ALPU.

Táto značka vyrábä sa z ušľachtilého vínneho destilátu a pravého japonského mentolu, ktorý zkúsení lekári pri rozličných bolestiach odporúčajú. Značky, vyrobené z náhražiek mentolu, postrádajú tie vzácne vlastnosti, ktoré trpiaci hľadá, a preto kupujte len mentolovú francovku Alpu, lebo toto meno ručí Vám za najvyšší obsah pravého japonského mentolu. Odmietajte bezcenné falsifikáty náhražkové a požadujte energicky a výslovne len

mentolovú francovku

ALPU.

Predplatné na Živenu je:

do Československej republiky na celý rok 1926 K 40·—
na pol roka 1926 . . . . . „ 21·—
do zahraničia . . . . na celý rok 1926 „ 46·—
do Ameriky . . . . . „ „ „ „ dol. 2·—

Na predošlé roky o 10 korún viac. Predplatné sa má vždy poslať vopred na *administráciu Živeny* v Turčianskom Sv. Martine.

ŽIVENA vychádza raz za mesiac.

Zodpovedná redaktorka:

ANNA ŠKULTÉTY.

Vydáva „Lipa“, ľudový priemysel účast. spoločnosť v Turčianskom Svätom Martine.

Tlačil Kníhtlačiarsky účastinársky spolok v Turčianskom Sv. Martine.

COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE
CU90972511

TATRA BANKA
V TURČIANSKOM SV. MARTINE

Účastinná istina . Kčs 75,000.000·—
Rezervy okrúhle Kčs 16,000.000·—
Vklady okrúhle . Kčs 420,000.000·—

FILIÁLKY: BÁNOVCE, BANSKÁ BYSTRICA, BARDIOV, BRATISLAVA, BREZNO, DOBŠINÁ, DOLNÝ KUBÍN, HNÚŠŤA, HRÁDOK, HUMENNÉ, ILAVA, JELŠAVA, KEŽMAROK, KOŠICE, LIPT. SV. MIKULÁŠ, LUČENEC, MICHALOVCE, MOLDAVA, NITRA, POHORELÁ-MAŠA, POV. BYSTRICA, PREŠOV, RIM. SOBOTA, ROŽŇAVA, SENICA, ŠTUBNIANSKE TEPLICE, TRENČÍN, TRENČ. TEPLICE, VEĽKÁ BYTČA, VEĽKÁ REVÚCA, VEĽKÉ TOPOĽČANY, VRANOV, VRÚTKY, ZVOLEN A ŽILINA.

EXPOZITÚRY: ĽUBIETOVÁ, MALÉ STANKOVCE, MOŠOVCE, PLIEŠOVCE, PLEŠIVEC, SABINOV, SEČOVCE, SLOVENSKÁ ĽUPČA, ŠTÍTNIK, TORNAĽA, TREBIŠOV.

Oddelenie bankové:

Vklady na knižky a na bežné účty. Úvery každého druhu. Prevody a poukazy na všetky domáce a zahraničné miesta. Kúpa a predaj cenných papierov.

Oddelenie cudzozemské:

Kúpa dolárov a iných peňažných druhov. Úhrady písomné, telegrafické i kábelové, inkaso, devízy, poverujúce listiny. Direktné spojenie s Amerikou.

Oddelenie tovarové:

Predáva vo vlastnej dielni vyhotovené náradie z ohýbaného dreva. Obchod palivovým drevom. Kúpa a predaj rozličných tovarov.

Obslúži každého vzorne, promptne.
Poslúži radou v každej záležitosti.

TELEFON CENTRÁLY:
Hlavný direktor 33. ⊞ Direktori 24. ⊞ Kancelária 67.

Ľudmila Podjavorinská:

Sobrané spisy, sväzok II.

Strán 200. **Za Kčs 15·—.**

Druhý sväzok Sobraných spisov obsahuje zas niekoľko zdarilých prác, v ktorých spisovateľka opisuje ťažký a často neradostný život prostých ľudí. S opravdovým záujmom zobrazuje život poľného strážcu Ondráša, ktorého detstvo bolo plné bied, ktorý žije v ustavičnom nedostatku, špine stajní, v strádaní opovrhnutej chudoby a smrť v rozvodnenej rieke mu je vysvobodením z tohoto života. — Mocne pôsobí na nás kontrast životného osudu dvoch sestár: skromné manželské šťastie jednej a smutný život druhej, ktorá smútok svoj troví s tajenou bolesťou. — Do rámca poetických zavážskych hôr vložený je román vnadnej kopaničiarky a starého išpána. Ťažké je sklamanie ženy v láske k mužovi, ktorého ľutovala a ľúbila ako nešťastného. — Dojemný je osud starého hrobára, ktorému robota v cintoríne je jediným vyrušením v jeho bezútešnej osamelosti a kopanie hrobu jediná povinnosť, ktorou je ešte životu zaviazaný. Spisovateľka zamýšľa sa i nad odrodilstvom dedinských synkov. — S obľubou opisuje ľudí životom sklamaných. Takou je dedinská učiteľka, ktorá žije len svojej povinnosti. Len v chvíľach oddychu zabýva sa minulosťou, trúchlymi spomienkami na šťastie, ktoré sa už nikdy nevráti. Podobný je duševný stav suchotinárskeho, blúznivého hudobníka, ktorý verí, že sa stane nielen slávnym interpretom geniálnych majstrov, ale i tvorcom nových umeleckých diel. Ale skoro zamrely jeho piesne a umĺkol i jeho bôľ a pálčivá túžba po živote, šťastí a láske. — Spisovateľka našla v svojich poviedkach pevný tón a vystihla charaktery osôb.

Druhé vydanie! **Druhé vydanie!**

PROTI PRÚDU.

ČASŤ DRUHÁ.

Sobraných spisov E. Maróthy-Šoltésovej sväzok VI.

T. G. Masaryk: „Práce této spanilomyslné ženy je bez odporu znamenitá . . .“

Kniha bola preložená i do iných rečí.

Strán 255. **Za Kčs 16·50.**

Objednávky za vopred poslanú sumu a na dobierku vybavuje

Kníhtlačiarsky účast. spolok

v Turčianskom Sv. Martine.